

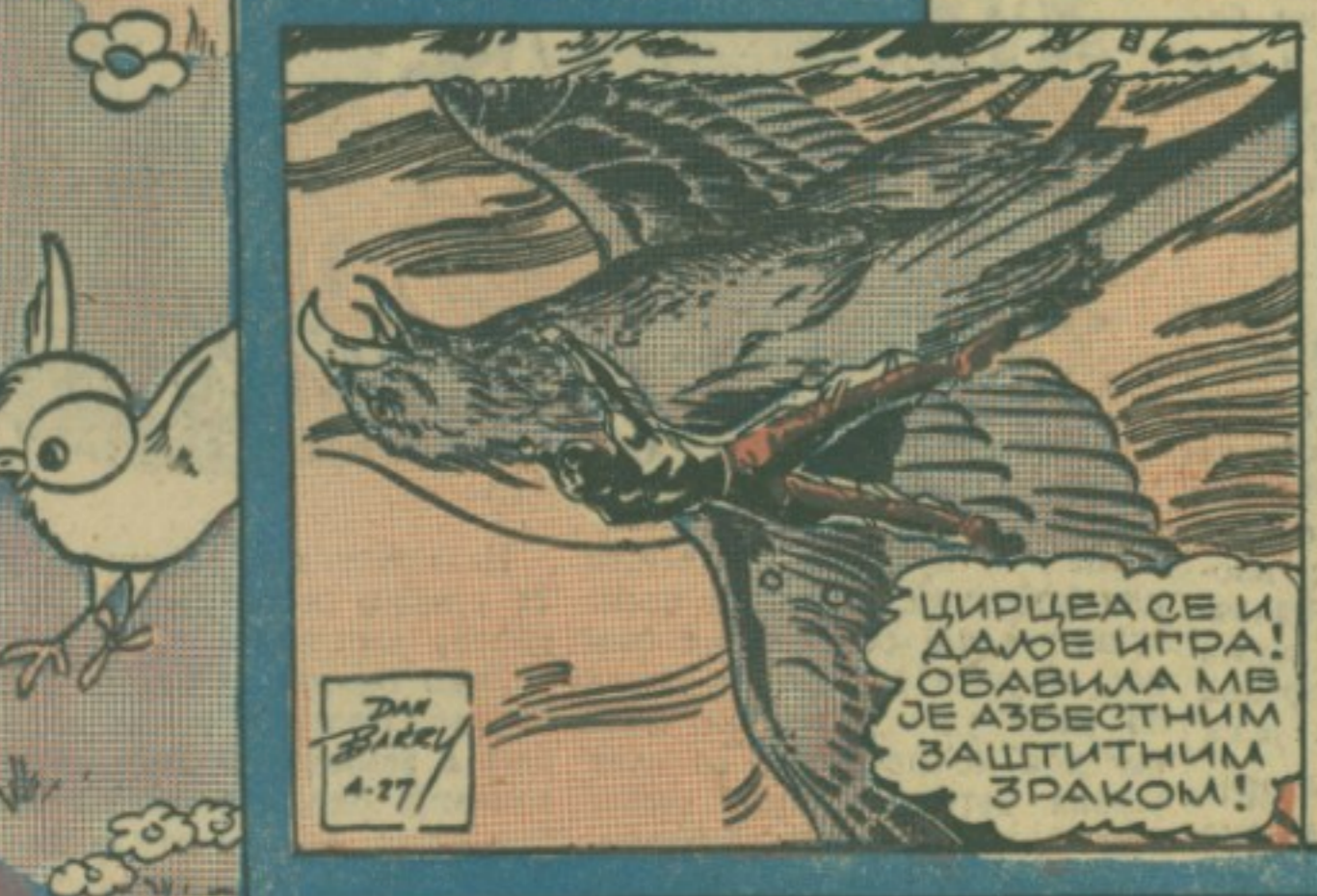
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXI — Број 398
Субота 15 август 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У овом броју:

- О ВАСИ ПЕЛАГИВУ
- СМУЧАЊЕ НА ВОДИ
- ЕЛЕОНОРА ДУЗЕ

СТРИПОВИ:
Бајка о Цару Салтану, Поја, Мики, Бим и Бум, Флори Гордон, Прича о Чулвску, Пегас тражи Хидри и Сима Зима

Смучање НА ВОДИ

Један спорт, или једна акробатика, све више освајају поједине посетнице светских плажа. Од 1929, кад је, изгледа, први смучар на води запарао површину мора, па до данас, ова спортска дисциплина развијала се у разним правцима.

Ко је проналазач?

Пошто је овај спорт постао популаран, изродио се спор око проналазача, а „зараћене“ стране су Французи и Американци. Французи кажу да

„ЗМАЈ“ ДУГ 3 М ШИРОК 2,6 МЕТРА ПОДИЖЕ СМУЧАРА НА 60 МЕТРА ВИСИНЕ

је до првог „акваплана“ дошло на следећи начин. Године 1929, група француских официра алпиниста дошла је у Кан да проведе годишњи одмор. Једноме од њих пало је на памет да смучке пренесе са снега на море. Ставио их је на ноге, ушао у воду и, упркос одвраћању другова, тврдоглаво се ухватио за паламар моторног чамца. Покушај је пропао, али алпиниста је на ручној код столара диновске смучке дуге 2,60 м. Из дана у дан је чинио нове покушаје; смучке је скраћивао, сужавао, мењао им облик, тежину и, кад су већ сви дигли руке од њега, он је запарао мјерну површину мора.

Американци, међутим, тврде да је први човек са смучкама на води био Фред Вејлер, који је дао свету и први кинематографски систем синераму. Вејлер је, кажу, још 1924 вршио покушаје са смучкама на води, и то у Калифорнији, јер је у томе видео погодне сцене за филм.

Међутим, ниједна „зараћена“ страна не може да приложи уз своје тврђење ни један опипљив доказ. Први документ о овом спорту забележен је тек 1932, кад је француски часопис „Илустрацион“ донео фотографију Емила Петерсона, шведског смучарског првака, како на Азурној обали држи паламаре једног моторног чамца.

Савез смучарских клубова на води

Парижанка Маги Савар била је прва која је широку америчку публику 1937 упознала са овим спортом на великој Међународној изложби. И она се спустила на воду с високих планинских стаза, јер је пре тога била прва француска учитељица смучања. После Међународне изложбе, она је отада у Сједињеним Држава-

НА ЈЕДНОЈ СМУЧКИ

ма и основала прву школу ове врсте.

Пре извесног времена, у једном купалишту у Мексиканском Заливу, где се много негује овај спорт, млади Сони Кемп и његови другови усавршили су смучање на води до те мере да сада узлећу у ваздух као живе једрилице. Они су у стању да лете неколико десетина метара изнад површине.

После Другог светског рата, 1947, Маги Савар је основала Први савез смучарских клубова на води. У њему данас има 25 француских и 3 страна клуба са преко 20.000 чланова. Између осталих, ту је учлањено десетак међународних рекордера који су поставили 19 европских и 4 светска рекорда.

Најтежи је полазак

Сви почетници највише се плаше поласка. Према већ „класичном“ методу, смучар седне на какав мостик који је неку десетину сантиметара уздигнут од површине мора. Смучке, дуге око 180 см, притиснуте су стопалама на воду и спреда мало уздигнуте. Искусан смучар, кад хоће да моторни чамец, који га вуче, успори вођњу, само притисне петаме и постави их у води готово усправно.

Чамец-тегљач полази од обале сасвим полако. За њега су привезана два ујета од по 23 метра. Краци се завршавају ручицама које смучар држи

шакама. Најважније је да спортиста лагано пренесе снагу моторне вуче са својих руку на своје ноге и да пође из места. За почетнике постоје три могућности: једна орећна — да пође и две кобне — он пада ничице јер су га конопци привукли, или на леђа јер се неспретно одупре.

Ако нема други чврст ослонац, спортиста може да седне на појас за спасавање. Постоји и могућност непосредног изроњавања из воде, али за то је потребно искуство.

Пошто научи да прескаче таласе, да одржава равнотежу само на једној смучки и да конопца држи једном руком, пред спортистом се отвара нова могућност: смучање на једној смучки. Оба стопала, једно испред другог, налазе се на једној дасци. И ова смучка је дуга отприлике 180 см и употребљава се за слалом на води: на стази која је означена граничним сплавовима и дуга 287 метара, поставе се четири пловка. Док мотор-тегљач јури у једном правцу, смучар треба да обиче постављене пловке с лева и с десна.

Спорт скупљи од авијације

Приликом заокрета у слалому, смучар често јури двапут већом брзином од оне којом се креће тегљач. Она може да изнесе и 80 км на сат. Веома је занимљиво посматрати шта раде шампиони. Њихове фигуре могу да се упореде са најлепшим фигурама клизача на ле-

ПОЧЕТАК ЗАОКРЕТА

ду. За овај спорт треба бити снажан, храбар и имати смисла за елегантију и естетику. На пример, ваља видети кад смучар отскочи као са трамбулине и окрене се у правилном кругу од 360 степени, мада га инерција вуче напред брзином од 60 км на сат.

Али, ово је најскупљи спорт на свету. За њега је потребно имати и моторни чамец и у прављача на њему. Саме смучке у француској стају између 15.000 и 38.000 франака. О моторном чамцу да и не говоримо. Онај ко не може да одоли срцу, а нема свој прибор, може да се смуча на води плаћајући на сат. А и то кошта од 10.000 до 20.000 франака.

ПРВА ПЛОВЕЋА ФАБРИКА

У бази за оправку бродова у Москви спуштена је у воду прва пробна пловећа фабрика на свету, намењена производњи материјала за зидање зграда.

Ова оригинална фабрика израђиваће силикат високог квалитета и то веома јефтино, јер ће га добијати из речног песка, воде и креча. Блокови од силиката, тежики по 1.800 килограма, употребљаваће се за израду зидова кућа. Један такав блок може да замени 600 цигала а кошта у пола јефтиније. Табле силиката су, сем тога, чвршће и од гранита.

У пловећој творници, која је потпуно аутоматизована, ради свега девет људи. За дванаест месеци она ће давати блокове за осам четвороспратних зграда са по 32 стана.

Вагнер повећава крвни притисак — трубачима

Један професор Медицинског факултета у Лондону испитивао је крвни притисак трубача, и то једног виртуоза, једног аматера и једног човека који је само дувао у трубу, јер не уме да свира. Мерење је вршено на специјалан начин: сондом која пролази кроз грклан и на основу притиска који се појављује у усној дупљи.

Опит је показао да се крвни притисак највише повећава професионалним свирачима и то кад изведе Вагнерову музику. Међу његовим делима за трубаче је „најопаснија“ опера „Танхојзер“.

Захваљујући овом налазу енглески професор је сазнао многе детаље о професионалним обољенима трубача.

ТРАЖИ СЕ ВИРУС ПРОТИВ КЕНГУРА

Аустралиска држава Нова Јужна Галија, која располаже са највише оваца, угрожена је најездом око 8 милиона кенгура. Ови торбари уништавају пред собом сву храну на коју наиђу. Одгајивачи оваца послали су делегацију влади да затражи хитну интервенцију, јер су кенгури много опаснији од зечева који су пре извесног времена узнемирили аустралиске фармере. Велика суша нимало им не штоди, а усто немају природне непријатеље. Свако ко има пушку убија их и вероватно хиљаде њих свакодневно губе живот, али пошто се веома брзо множе они се не могу да униште.

Аустралиски стручњаци су успели да савладају најезду зечева убризгавањем једног вируса који је проузроковао прави помор, па сада траже вирус који би помогао против кенгура, али који ипак не би уништио све аустралиске торбаре.

ИНДОНЕЗИЈА ЗЕМЉА БАНАНА

Забоди струк писанга у земљу рано ујутру па ћеш за вечеру већ имати зреле плодове, — каже народ Индонезије, земље преплављене овом биљком, код нас познатом као банана.

Њено врло жилаво дрво расте на сваком земљишту не тражећи никакву негу и поред тога што изгледа нежно и неопорно према другом дрвећу исте висине. Само стабло има неколико слојева меке коре која расте за све време док дрво живи. Од коре када се исече на уске траке, исуши на сунцу и после уплете, добија се изванредно јако уље.

Дрво банана рађа само једном у току свог живота, зато се одмах по скидању плодова сасече у корену и седи ново. Исечено стабло узимају радо деца да би се њиме играла у води или правила од њега сплав.

Дебело, сјајно лишће банане, такође се користи: за чмонтавање меса, риба и других ствари, јер служи као најбољи пергамент-папир.

За време излета овај лист може да служи као тањир, који се после употребе баца. Вешта деца могу од бананиног лишћа направити стотине стварчица, нарочито ако меке делове скину са јак еластичне жиле по средини. Од њих се могу плести врло лепи шешири против сунца, асуре, подметачи за чаше, котарице, кутијице за накит и небројане друге ствари. У случају изненадне кише велики лист банане може да послужи и као кишобран. Цвет банане тамнољубичасте боје потсећа на празне махуне грашка, а употребљава се за јело и прављење лекова.

Банана какву не познајемо

Има много врста банана, а још више начина на које се оне спремају за јело. Ми познајемо само оне банане које увозимо, — жуто-смеђе плодове без нарочито привлачног изгледа. Уствари, свежа и арела банана је изванредна како за јело тако и за јело, а обично је зелена, црвена или бледојута. Плодова има разних величина, од оних сит-

них, златно-жуте боје, великих као човеков палац, па до огромних, дебelih као рука и понекад дугачких до 33 сантиметра. Неколико најпознатијих врста банана се зову: зелене банане, млечне и краљевске, које спадају у златно-жуту врсту, док печурка банана има лепу ружичасту боју.

Највише рађа она под именом „хиљаду банана“, чија једна грана, начичкана плодовима, достиже дужину од два метра.

Од свих врста банана најчуднији облик има „рок“ која својим обликом потсећа на увијене рогове овна.

Посластице од банане

Познато је да се код нас банана једе као воће и то увек само сирово. Међутим, од ње се праве разне укусне послас-

тице — кувањем, печењем или држењем. Омилена посласница уз чај се справља овако: ољуште се банане, прже на мало уља у врелом тигању док не порумене са свих страна, затим се поспу шећером и растопљеним бутером.

Широм Индонезије могу се купити у свакој продавници намирница папирне врећице са бананама сушеним на сунцу.

На званичним пријемима служе се уз пиво и вино златножуте банане исечене на колотиће и добро пропржене тако да руште под зубима.

Омиљена и врло укусна то-сластица је банана уваљана у бели или палмин шећер или кувана у кокосовом млеку и палмином шећеру.

Пошто је банана веома хранљива али тешка за варење, она се може пасирати и давати чак и бебама.

Банана, такође, претставља и важан симбол. Не може се ни замислити венчање на Јави без два дрвета банане као и неколико зрелих гроздова пло да, постављених на улазу у невестину кућу.

СКОК И ОКРЕТ ЗА 360 СТЕПЕНИ ОКО ОСОВИНЕ СВОГА ТЕЛА

КРАЈ ЈЕДНЕ ЛЕГЕНДЕ

На острвима Тонга — групе острва на Пацифику — живи једна диновска корњача за коју се дуго тврдило да је најстарија жива животиња на свету. Према једној легенди ову корњачу, чија врста иначе не живи на острвима Тонга, донео је са Галапагоса 1777 године енглески истраживач капетан Џејмс Кук. То би значило да она данас има најмање 182 године, не рачунајући део живота проведени у постојбини. Корњача је добила име Туи Малила. Туи значи краљ, а Малила је стари назив за острва Тонга. „Краљ Малиле“ се најчешће креће око краљевског дворца на острву, али је потпуно слободан и претставља праву атракцију за све посетнице Тонга.

Сада се, међутим, показало да је старост „Туи Малиле“ само легенда лишена сваког основа. Др Џејмс Оливер, стручњак за рептиле Њујоршког зоолошког друштва утврдио је да та корњача не води порекло са Галапагоса и није од врсте Testudo elephantopus већ припада врсти Testudo galapagoensis која живи на Мадагаскару. Према томе, ову корњачу није могао да донесе са собом капетан Кук који је пловио од истока према западу, већ ју је неко, ко зна када пренео са запада на исток, тојест од Мадагаскара на острва Тонга. Старост корњаче је, према доктору Оливеру, несумњиво велика, али да ли је она била сувременик капетана Кука или није, тешко је рећи.

На крову тек довршене куће ставља се грана банане окићена заставима. Дрво банане је веома издржљиво. Подноси разна поднебља и земљишта. У целој Индонезији оно претставља симбол снаге, отпорности и плодности, као и изобиља.

ГОЛУБОВИ ПРЕНЕЛИ ТРЕШЊЕ

Прва пошиљка послата је ваздушним путем пре 963 године! Каирски калиф Азија

(975—996), упутио је једну хитну поруџбину трешања у град Балбек по 600 голубова и она је тачно „испоручена“.

НАЈВЕЋИ ГРАД ЈУЖНО ОД ПОЛУТАРА

Буенос Аирес са својих 5 милиона становника претставља највећи град Латинске Америке и уопште јужно од полутара. Град су основали

Шпанци још у 16 веку и отада се он стално развија и постаје важан трговачки и поморски центар. Енглези, Французи, Немци, Јевреји, Југословени, Пољаци и Либанци претстављају добар део овог великог града чију основу ипак сачињавају Шпанци и Италијани.

У БИСЕРУ ПЕСАК

Вештачки бисери се готово не могу разликовати од правих сем помоћу рендгена или

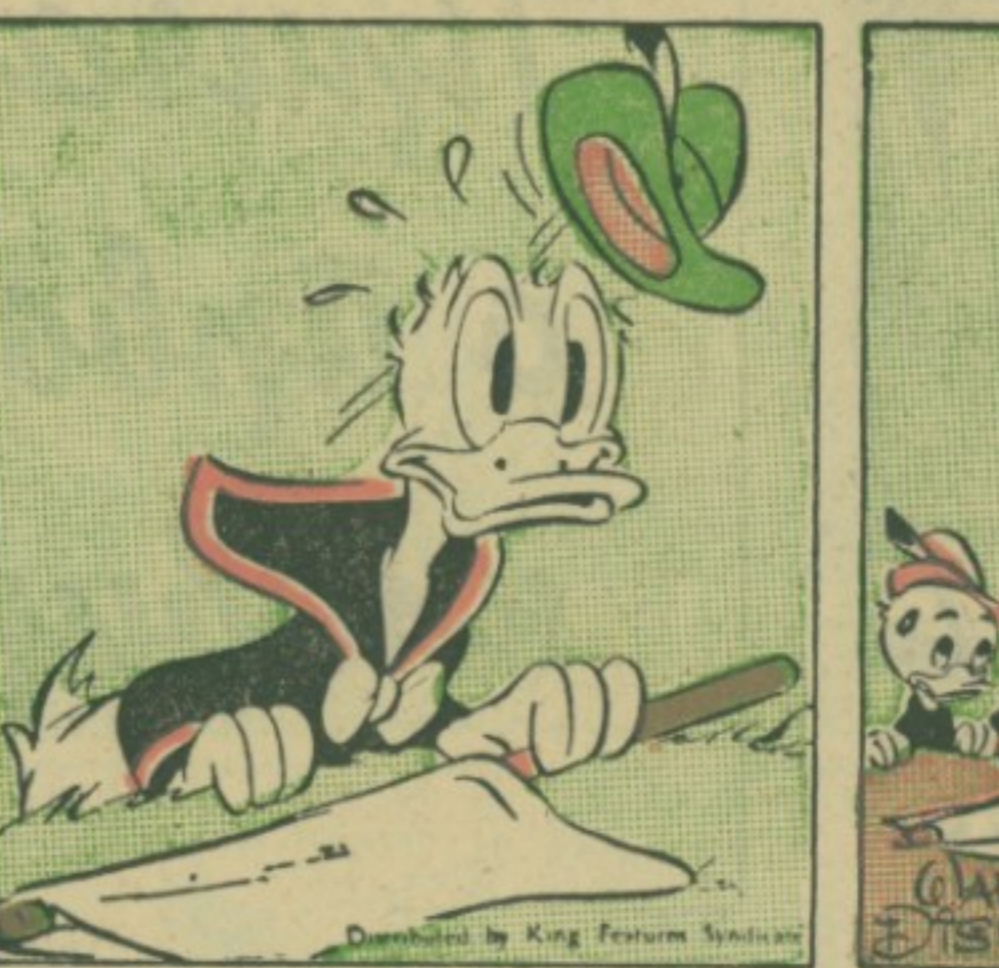
неких других инструмената. Када се природни бисер преполови микроскопом ће показати у њему ситно зрно песка.

МУЗИКА У КАМЕНУ

Лиланд Спринкл Старији, амерички научник у области електронике, открио је, радиони под земљом на дубини од

преко 91 метар једну од тајни природе: музику у камену. У познатим шпешлама Љуреј у држави Вирџинији, он је конструисао оргуље са цевима од стагаламита и стагалакита. Звук овог јединственог инструмента, који се „простира“ на око 12.234 м³ производи се ударцима електричних чекића преовучених гумом о стене које одзвањају најлепшим тоновима.

МЕРЕЊЕ КОЛИЧИНЕ КРВИ У ТЕЛУ БОЛЕСНИКА

Ако је у питању здрав човек, количина крви у нашем организму треба да износи 7 одсто целокупне тежине тела. Нежељене последице могу да наступе кад је количина крви у организму изнад или испод просечне. У неким случајевима лекару је потребно да зна са којом количином ове животне супстанције располаже његов пацијент.

Да би се то утврдило, одавно се употребљава врло лак и практичан метод који се заснива на једном радиоактивном елементу. Одређеној количини изважене крви дода се јод 131 и стави се у један апарат. Помоћу резултата који покаже апарат и једне сасвим једноставне формуле лекар може тачно да одреди количину крви...

МИР ЈЕ ИПАК БОЉИ

Према статистичким подацима, Сједињене Државе свакодневно губе по 3 војна pilota дневно, што значи око 1.100 људи годишње. Сви смртни случајеви догађају се при вежбама на авионима са реактивним моторима.

Поред губитка у људима, у Пентагону су израчунали да држава трпи и знатне материјалне штете. Да би неко постао пилот-ловац, на њега се уложи око 13 милиона динара, док је за образовање pilota на бомбардеру потребан око 21 милион динара. Ако се томе дода вредност самог апарата и износ пензије члановима породица унесрећених pilota, цифра постаје огромна.

Значи, и због овога је боље да људи раде само на мирној изградњи земље.

130 година Њуре Колумба

Камен са натписом — датран 1362 године, нађен је у држави Минесота. Сматра се да су тај камен оставили Викинзи када су истраживали те крајеве — данас северни део САД, што значи да би то би-

ло 130 година пре Кристифора Колумба. Натпис говори о потраживању осам Швеђана и двадесет два Норвежанина.

ПРВА СЛИКАРКА У БЕОГРАДУ

ежна и одмалена болешљива Полексија, ћерка књижевника Матије Бана, уз помоћ приватних учитеља успела је да стекне солидну културу за оно време: да научи стране језике, да заволи књижевност, музику и сликарство.

Први њен инструктор у цртању био је професор Јован Дероко, а после Стева Тодоровић који је још 1857 године, у тада турском Београду, отворио школу у којој се поред сликарства учио, привуку код нас — певање, телесно вежбање и мачевање и водила дискусије о уметности и естетици, стицале основе „за здрав тело и здрав дух“.

Али то је била школа само за мушкарце тако да младу Полексију, Тодоровић није ни убрајао у своје ученике. А она је ипак од девојака била прва и кроз сликарство заволе ла и самог учитеља — 1864 по стала му је жена. Помажући му у раду она се осамосталила па је и сама постала сликар.

Пошто је у то време сликарство код нас било претежно црквено и она је радила иконе које су и доцније изазивале интересовање али и неверицу да их је радила једна жена и то готово самоука.

Међутим њена велика заслуга је у томе што је постала учитељ девојака које дотле нису смеле ни да помисле, ни ти би биле примљене, да поред својих вршњака уче сликарство у школи Стева Тодоровића. Тек она је осамдесетих година прошлог века отворила свој, тада већ угледни дом у Господској (сада Бранковој) улици број 24 пред младим девојкама, које је у за себним одајама, одвојено од ученика њеног мужа, сама упућивала у рад. Поред овога она је читавих 15 година била наставница цртања у Вишој женској школи у Београду.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

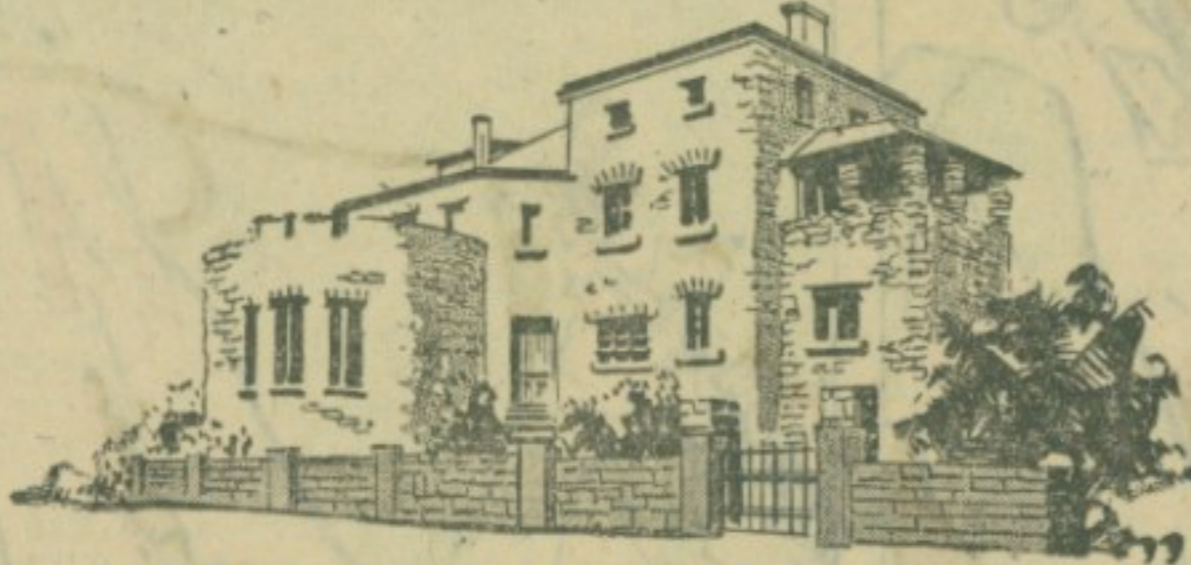
НАЈЧУДНИЈА ПРОСЛАВА НА СВЕТУ

СТАНОВНИЦИ БЕЛГИСКОГ ГРАДА БИНША ОБАКВ ГОДИШНЕ ОДРЕЂЕНОГ ДАНА СТАВ-
ЉАЈУ НА ГЛАВЕ ПЕРЈАНИЦЕ ОД НОЈЕ -
ВОГ ПЕРЈА И ОБЛАЧЕ СЕ КАО СТАРИ
ИНКИ - ДА БИ ПРОСЛАВИЛИ ШПАНСКО
ОСВАЈАЊЕ ПЕРУ!

ПРОСЛАВА ЈЕ ПРВИ ПУТ ОДРЖАНА ПО НАРЕ-
ЂЕЊУ ШПАНАЦА, У ВРЕМЕ КАД ЈЕ БЕЛГИЈА
БИЛА ПОД ЊИХОВОМ ВЛАШКУ ТАЈ ОБИЧАЈ
ЗАЧУВАО ЈЕ СЕБЕ ДО ДАНАС

РЕКА СЕМОА У БЕЛГИЈИ ПРАВИ НА ЈЕДНОМ МЕСТУ ГОТОВО САВРШЕН КРУГ

КУЋА - ПОКЛОН МОРА

У ПАРЕДЕУ (ПОРТУГАЛИЈА) САВ МАТЕРИЈАЛ УПОТРЕБЉЕН ЗА ЊЕНУ ИЗГРАДЊУ ИЗБАЦИЛО ЈЕ МОРЕ НА ОБАЛУ

АВЕЛИНА ГАРСИЈА ИЗ ЛАС ПИЕРДАДА (ПОРТОРИКО) УДАЛА СЕ ЗА АРТУРА ГОМЕЗА И ОВОЈЕ ДВАНАЕСТОРО ДЕЦЕ НАЗВАЛА

ПСЕБА ГЛАВА

ВАЗАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У ПЛАНИНАМА ХУЕКО (ТЕКСАС)

А

РТУРО (МАЛБИ) УГУСТО УГУСТА ИДА НИВАЛ РАМИО АМИРА НТОНИО АБЕРТО АСИДА ВЕЛИНА РТЕМО

ЗАТОЧЕНИЦА У ЗЛАТНИМ ЛАНЦИМА

КАТЕРИНА СФОРЦА (1463-1509) ПРЕДАЛА ЈЕ, ПОСЛЕ ДУЖЕГ ОТПОРА, ТВРЂАВУ ФОРЛИ, У ИТАЛИЈИ, ЦЕЗАРУ БОРЏИЈИ. ОН ЈЕ БИО ТОЛИКО ЗАДИВЉЕН ЊЕНОМ ХРАБРОШЌУ И ЛЕПОТОМ ДА ЈУ ЈЕ ЗА ВРЕМЕ ЊЕНОГ ЗАТОЧЕНИШТВА, КОЈЕ ЈЕ ТРАЈАЛО 18 МЕСЕЦИ, ДРЖАО ОКОВАНУ ЛАНЦИМА ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА

© 1958, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

Негде пред крај 18 столећа један млади занатлија, по имену Себастијан Ерар, доселио се из Стразбура у Париз. Нарочито се интересовао за тада несавршени механизам звучног инструмента који се звао клавиен или спинет. У то време овај инструмент је био у правом смислу речи освојно племство. Млади Ерар је покушавао да усаврши звук клавиена, који је тада био крештав да се понеки пут баш није могао ни да слуша. Једног дана у занатлијину кућу дође војвода од Лозена и наручи да му изради инструмент. Војвода је смејство Ерара у свој дворца и доделио му велику радноницу. Занатлија је дошао на мисао да свака клавијрска дирка одговара човечјем гласу.

Прича о првом клавиру

Једног дана, озлојеђени народ продро је у пlemишке замкове и двореове и стао да ломе и пали све оно што је било симбол старог господства заснованог на вековним повластицама. У кућу и дому стана војводе од Лозена, стајала је не-
тајкута само једна ствар: Ераров клавијр. Један од револуционара нагло му је пришао и ударио прстом у дирку. Зачас се ту нашло неколико снажних људи који су подигли клавијр и понели га ка прозору да га баце на улицу. Али тада се зачуо глас непознатог човека који је повикао: „Грађани, молим вас не дирајте тај инструмент! Њега бисте морали да поштедите!“ Један од људи је одговорно: „Зашто, кад је годинама увесељавао само аристократе?“. Били су бесни не само на племство него и на све што је њему припадало.

Први Ераров клавијр био је покривен позлаћеним лаком, педале су биле украшене детаљима из митологије што је израдио вајар Худон, а унутрашње стране покривале су Грезове, Бушеове и Ван Луове слике. Да би испробао клавијр, војвода је позвао тада чувеног пијанисту Пучинија, који није предак чувеног композитора, да отсвира неколико комада пред званицама.

Али наишли су бурни дани 1789 године. Незадовољство народа због слабе владе Луја XVI који је био под силним утицајем своје жене Марије Антоанете и свог брата грофа д'Артоа, као и других дворјана, достигло је врхунац. Узалудни су били покушаји министара да поправе стање државне благајне која је због расипничког живота племства била потпуно исцрпљена. Као последњи покушај за смирење Луј XVI је сазвао скупштину три staleка. Али народ више није хтео да преговара, он је желео да се свети. Четрнаестог јула масе су продрле и освојиле Бастиљу, чувени затвор, која је била символ краљевског деспотизма. Ово је за собом повукло и многе устанке у другим градовима и селима. Ухапшена је Марија Антоанета и многи дворјани па та судбина није мимоишла ни војводу од Лозена.

Незнанац је додао: „Можемо учинити да свира и за патриоте! Сада ће да пева народу!“ После тих речи зачуо се плесак. Човек је пришао диркама и снажно засвирао „Марсељу“. Сви су стајали потресени звучима ове револуционарне песме. Човек који је спасао први клавијр звао се Сенжије. Касније је постао управник једног париског позоришта. Себастијан Ерар преселио се из Париза у Лондон.

ЕЛЕОНОРА ДУЗЕ

— УСПОН И ПАД —

ре нешто више од једног столећа, у Вићевани у Ломбардији, рођена је велика глумица Елеонора Дузе. Ова италијанска Сара Бернар дошла је, на свет 3 октобра 1858, у собичку једног скромног хотела, где су се њени родитељи, путујући глумци, случајно застали. Лутајући Апенинским Полуострвом, отац и мајка Дузе, давали су са својом осредњом трупом претставе које је публика гледала под светлошћу петролејских лампи.

Једног дана, измучена после дугог путовања, мала Елеонора је запитала:

— Тата, зашто увек путујемо трећом класом?

— Зато што не постоји четврта, — одговорио је отац.

Није била навршила пету годину кад је добила своју прву улогу и прву зараду од осам лира. Играла је Козету

у Иговим „Јадницима“. Отада је стално на сцени а у четрнаестој години већ почињу да је запајају као глумицу која се уноси у улоге. Међутим, то је најтежње доба њене младости: све време је проводила између преферезног хотела у коме је становала, мале позорнице на којој су вршене пробе, и мајчине болничке постеле у једној болници у Болоњи. Никад сита, она је кришом јела остатке из њеног тањира.

Неколико дана пошто је мајка сахрањена, Елеонора је играла Булијету у познатом Шекспировом комаду и доживела такав успех да се ружна и крљава девојка одмах уздигла до висине истакнутих провинцијских глумица.

„Ви нисте за глумицу“

После успеха у Болоњи, следеле су године лутања и мучног тражења истинског глумачког израза. Шефови путу-

јућих дружина и директори градских позоришта били су у то време верни празном академизму. Њима се није свиђао нов начин играња чији је поборник била млада Дузе. Критичари, који се, узгред буди речено, нису слагали ни са Пучинијевим лирским веризмом у музици, мрштили су се пред Елеонориним гестовима и гласом. Пребивали су јој да игра „пригушено“, за један тог ниже. И публика, навикнута на старомодну игру, тешко ју је пратила. Најзад су је заменили другом глумицом.

— Зашто покушавате да се одржите у позоришту? — запитало ју је један наставник глумачке школе. — Зар не схватате да ви нисте за сцену? Пређите на неки други занат.

Али, за Елеонору позоришна игра никад није била занат.

Ипак — успех!

У Торину је први пут у животу видела Сару Бернар која је на њу оставила неизбрисив утисак. Сем тога, том приликом упознала је француски репертоар. И отада Елеонора упорно гради улоге на свој начин. Најзад, у трупи флорентинског позоришта, књи сиромашног позоришног глумца доживљава велики успех у Напуљу. После претставе „Родитељског дома“ од Хермана Судермана, њој се диви и публика и позоришна критика. Затим доживљује успех у „Тези Ракен“ од Золе, и у многим другим комадима, а после драме „Кавалерија рустикана“ од Ђованија Верга, велики писац јој изјављује:

— За успех „Кавалерија“ ви сте допринели много више од мене!

„Својом истинитом глумом, својим „веризмом“, Елеонора

Дузе је дала италијанском позоришту трећу димензију!“ — говорили су њени обожаваоци.

Наједном је постала славна и започиње низ турнеја по Италији и иностранству, а још није навршила 22 године.

У то време она се упознаје са четири године млађим Д'Анџијем. Упркос својих 18 година, он је већ познат песник. Њих двоје поново ће се срести после 14 година и маштаће о великим плановима: да он пише позоришне комаде, да их она игра и да подигну јединствено позориште у Европи: сцену на којој ће се давати само његове драме!

Светска слава

Елеонора Дузе била је једина италијанска позоришна глумица која је постигла светску славу. Имала је успеха чак и на сценама земаља у којима се италијански уопште не разумје: у Русији, Египту, Немачкој, Мађарској и Америци. Играјући једноставно, топло и човечно, њу је свако могао да схвати. Априла 1897, у Паризу, после претставе „Даме с камелијама“ председник француске републике Феликс Фор јој је рекао:

— Шта! Ви сте играли на италијанском? Ваша глума је толико истинита и људска да ми се чини да сте изговарали француске речи!

Пад и смрт

Године 1909, пошто је успешно завршила гостовања по скандинавским земљама, Елеонора Дузе неочекивано даје опрштајну претставу у Бечу и повлачи се у своју вилу „Азоло“ у Венецији.

— Више нисам господар свога духа, — каже она чув-

ЕЛЕОНОРА ДУЗЕ

ном редитељу Лиње-Поу. Осетим се немоћна и изгубљена, и нико не би могао да ми помогне. Сама себи личим на крпу.

За време Првог светског рата организује позоришне претставе за војнике на фронту. Али, када је рат завршен, велика трагедија се наједном нашла у беди. Рента коју је добијала од банке развјена је на ветру инфлације и она опет мора да игра. Била је то ужасна проба. Требало је почети изнова, требало је осва-

јати публику која њу није знала. Беле косе, изнемогла, она је морала да ствара нов репертоар који ће да одговара њеном изгледу, да започиње каријеру у 63 године, а то је било сувише тешко.

И, није дуго издржала. Двадесет првог априла 1924, велика Елеонора Дузе издахнула је у скромној хотелској соби баш у онаквој у каквој се и родила.

— Хладно ми је, — биле су њене последње речи. — Молим вас, покријте ме.

СТЕПЕНИЦЕ ЗА ВИЛУ „АЗОЛО“ У ВЕНЕЦИЈИ

ЈЕСТИ ТОПЛО ИЛИ ХЛАДНО?

Долазећи лекару пацијенти се жале, између осталог, на своје органе за варење, али се и лекари жале на своје пацијенте, јер не само да једу и пију сувише топла или сувише хладна јела односно пића, већ топло и хладно стављају у желудац готово без икаквог временског размака. Ево до каквих су података дошли лекари који су вршили опите са здравим људима. Мерећи температуру јела и пића кад се изваде из пећи односно из хладњаче и непосредно пред стављање у уста, термометар је показивао просечно следеће шифре:

Ц°	
11	вода из чесме
14	пиће из подрума
5	пиће са леда
12	пиће и кисела вода
2	слатколед
70	чај
60	кафа
75	кувана јела
65	кромпир
70	супа

Али најважније је то да ми преко целог дана уносимо у желудац материје сасвим различите топлоте која може да варира по 60 и више степени.

У ресторанима ће нам конобар донети боцу вина или пива чија је топлота између 6 и 14 степени. Пошто узмете један до два гутљаја пића, прелазите на супу чија температура износи између 60 и 70 степени. Потом једете месо и поврће од око 60 степени, и „заливате“ их хладним пићем. На крају хете, можда, узети слатколед а ручак хете завршити врелом црном кафеом. Зар је онда чудновато што ваша гуша, ваш желудац, или обоје, оболе? Јесте ли икад помислили на то шта свакодневно чините са својим желудцем? То личи на купање у води која има час 6, час 60 степени, што на срећу, нико не чини.

У оваквом начину исхране, многи лекари виде узроке различитих обољења органа за варење а специјално чира у желуцу.

Том и Џери
by JOE MUSIAL

ХИП-ХИП-УРА!
ДАНАС ЈЕ ВЕЛИКИ ДАН!!
ТРИ-ПУТ УРА!

КАД ЧОВЕК ЧУЈЕ ОВУ ТУ ПРАЗУ ПОМИСЛИО БИ ДА ЈЕ ИЗЛЕТ НЕКО ЗАДОВОЛСТВО!

МАМА, ЗАР МИСЛИШ ДА ЋЕ ОВО БИТИ ДОСТА ЗА НАШ ВЕЛИКИ ИЗЛЕТ?!
ШМРК

ИХ, КОЛИКЕ СУ ВАМ ОЦИ! БУДИТЕ СРЕЊНИ АКО И ОВО МОЖЕТЕ ДА ПОНЕСЕТЕ!

ДА НОСИМ? А МОЈИМ ИШИЖАСОМ?
НЕ ГЛЕДАЈТЕ НА МЕНЕ, ГОСПОДИ! ЈА НОСИМ СТВАРИ МИС ДА ГЕБРЕ...

ГДЕ ЈЕ МАМА? ОКЕМО ДА ЈОЈ КАЖЕМО ДА ПР РУЧКА ИДЕМО МАЛО НА КУПАЊЕ!

ТО ВИ МИСЛИТЕ!

НАПРЕД! НА ИЗЛЕТ, ХИЖЕНЕ!

ЕВО НАШЕГ ПРОФИЖАНТА!
ХА!

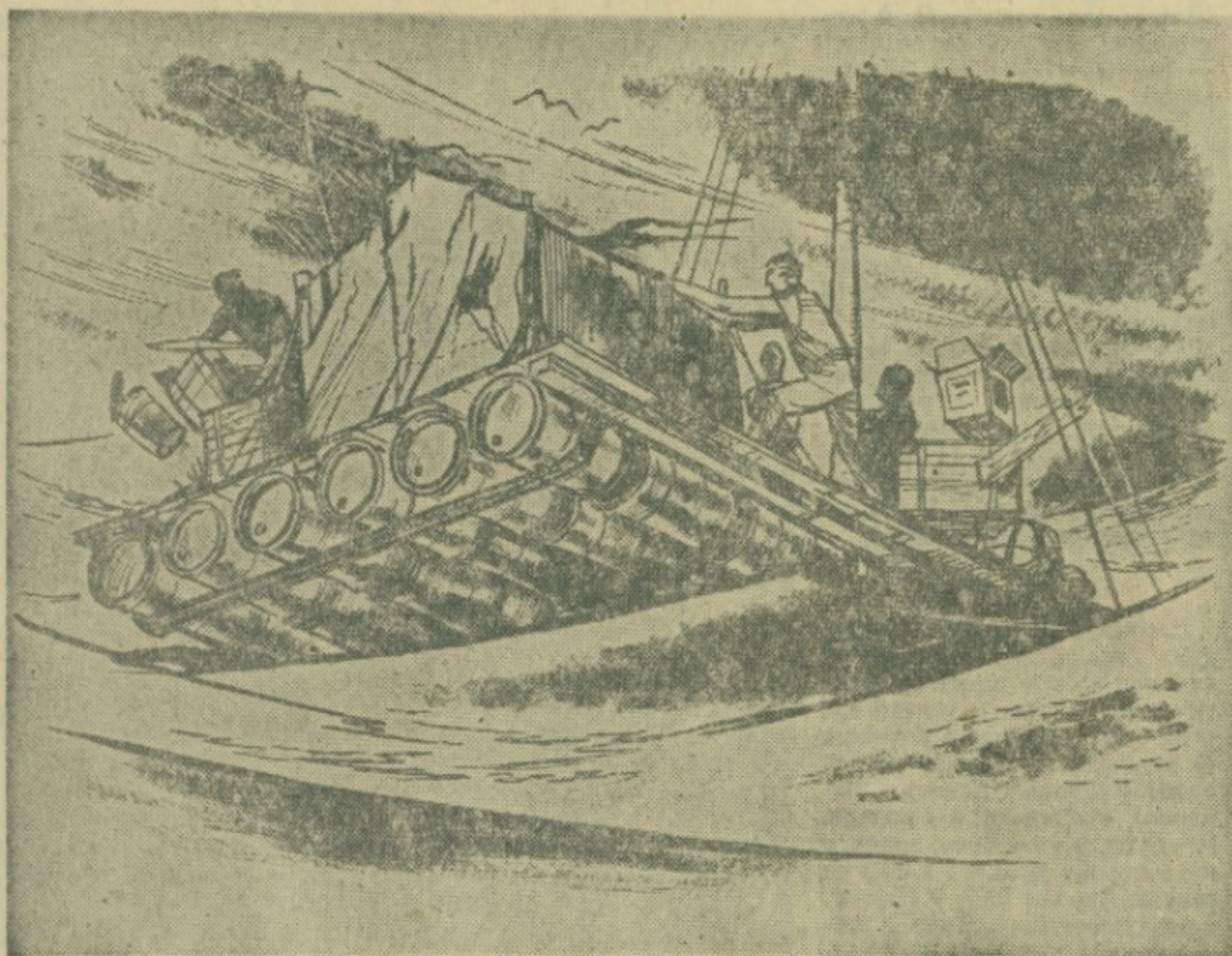
КАКАВ ДИВАН ПРИЗОР! ИПАК, ЧУВАЈТЕ СЕ, КАКВОГ ТРИКА!

ТРИКА? ПА ОНИ ЈЕДВА КОРАЧАЈУ!

БУЦО! ОВАМО, БУЦО!!
ХЕЈ! СТАНТЕ!
ЗАР ТА ДИВНА ГОЛУБЕ? ЗАР ТА ДИВНА ЈЕЛА, ВИ ЛУДАЦИ?

АЈДЕ, БУЦИЦЕ... МАЛО ПИТЕ С МЕСОМ!
МЈОЛЦ, МЈОЛЦ!

ЗАБОГА! ШТА СЕ ДОГОДИЛО? НИ САМ ДОСТА СКУВАЛА?

ко да је убрзо тонуо и пола метра у воду. Ситуација је ускоро била критична; спасавати се или „храбро тонути“? Одлучио је разум: помоћу сигнала своје аматерске радиостанице студенти су брзо дозвали један реморкер, који их је преузео и вратио у Сан Франциско.

Ти неуспеси нису поколебали многе друге који су желели да остваре исту замисао. Један од таквих је био и стари, искусни морски „вук“ — шездесетогодишњи поморац Вилем Вилис. Пошто је пролаз свој брод почео је да израђује сплав по узору на „Кон-Тики“. На сплав који је назвао необичним именом „Седм сестрица“, отиснуо се сам у пратњи само свог старог мачка и папагаја — широким „пртинама“ Тихог Океана. Стари морепловац је предвидео све евентуалности, па је пуних 107 дана пловио мирно, после чега се искрцао на једном острву у Архипелагу Самоа. Његов сплав је, штавише, био и савршенији од „Кон-Тикија“: пловио је брже за 16 километара — по 83 километра на дан.

Два дрвена сплава кренула су из Канаде 1955 године с намером да пређу Атлантик. Међутим, први је пролаз у самом почетку — разбио се још на обалама Њу Фаундленда. А посада другог брода „Егарс

скот „вук“ 65-годишњег француског поморца Ерика Бишофа четворица младића са Тахитија запловила су преко Тихог Океана с намером да стигну у луку Валпарайзо у Чилеу. Био је то и дужи и тежи пут од „Кон-Тикијевог“, а исто и у супротном правцу. Зато су многи тврдили да ће тај покушај пропасти већ на почетку. Међутим „предвиђања“ се нису сасвим испунила.

„Тахити Нуи“ је кренуо 18 новембра 1956 а пут се завршио 26 маја следеће год. Пуних шест месеци сплав је успешно пловио. Али и на њему је била учињена једна „техничка“ грешка: уместо баластних стабала Бишоф је упо-

требио бамбусова, тако да је сплав подлегао ударцима валова, које је, иначе, његов велики претходник успешно савлађивао. Путнике „Тахити Нуи“ спасао је једна чиленска топовњача. Међутим, стари Бишоф је нашао смрт на мору, у таласима Океана близу Кукових Острва, када је по други пут — 31 августа 1958 — покушао срећу сплавом „Тахити Нуи II“.

То су само неки значајнији покушаји после „Кон-Тикија“. Неки су од њих, истина били инспирисани чистим авантуризмом, али неки су имали и научни значај.

ПРИМЕРОМ

»КОН-ТИКИ«

Још пре дванаест година, шест путника, под вођством норвешког археолога и етнографа Тора Хејердала, прешли су Тихим Океаном пут од луке Каљао у Перуу до малог полинезиског острва Рајоја, и то на обичном сплаву названом „Кон-Тики“ према имену легендарног претка Полинежана. Дужи на пута износила је близу 8.000 километара, што је приближно двоструко више од Колумбовог кад је први пут пловио до Америке.

Многи су у почетку тај смели подвиг називали „чистим авантуризмом“, уверавајући свет да је примена таквих превозних средстава у атомско доба „бежање од цивилизације“. Уствари, Хејердал је хтео да докаже и у пракси једну своју теоретску тврдњу. Наиме, он је заступао гледиште да су дошљаци населили острва Полинезије не са запада, како се се дотле мислило, већ са истока, и то из Јужне Америке. Ту његову тврдњу научници су побијали доказујући да су Јужноамериканци у та давна времена располагали само најпримитивнијим пловним средствима — сплавовима. А њима, говорили су, уопште је немогуће савладати тако велики, дуготрајан и напоран пут. Да би им доказао своју претпоставку Хејердал је организовао своју експедицију: саградио сплав у свему сличан онима јужноамеричких Индијанаца од пре много векова којима су се са источне стране пребацивали на острва Полинезије. Био је то један од најсмелијих и најопаснијих научних подвига који је у здање науке узидео неколико каменова, а које ће историја поморства двадесетог века морати посебно да забележи.

Пример „Кон-Тикија“ наједном је постао „тема-дана“, један од најприлачливијих и најмодернијих начина путовања

за многе људе смелог и „немирног духа“. И уместо путовања савременим и удобним преокеанским бродовима или брзим и подесним авионима на млади погон, поједине групе људи све чешће су се отискивале у свет: сплавовима, пловним средствима која су употребљавали наши далеки праци.

Тако је за протеклих дванаест година, по угледу на „Кон-Тики“ организовано дванаест сличних експедиција, и то у различним земљама.

„Кон-Тики“ је изгледа, најпре потстакло једног америчког студента, по имену Луиса. Свега годину дана после Хејердала, он је организовао заједно са још неколицином америчких и француских студената сличну експедицију. Млади путници су направили сплав од бензинских буради, које су напунили хоптицама за стони тенис. Бурад су, затим, повезали даскама. Међутим чим је експедиција кренула из Марсејске луке, показало се да су студенти били брзопетли; сплав је био исувише лак па су се морски таласи њиме поигравали. Сви путници су убрзо били срушени од морске болести, тако да су једва успели живи да се пребаце на први брод који им се приближио. Њихова највиша замисао завршила се смешно: тако лаганим сплавом није се могло прећи Средоземно Море од Марсеја до Алжира.

И наредни покушај извели су студенти. Био је то на Филипинима 1949 године. Група тамошњих студената имала је намеру да сплавом пређе преко Тихог Океана, од Филипина до Америке. У почетку, све је ишло према предвиђањима. Али срећа младих и смелих студената није била дугог века. Већ после краћег путовања показало се да су сплавари XX века — како их је назвао један хроничар — „били смелији него умешнији“. Наиме, њихов сплав је био нап-

рављен од сувише тврдог дрвета, тако да су се везе којим су балвани били увезани, брзо „излизале“ и сплав се, такође, свега после неколико дана пловљења, потпуно распао. Несрећне путнике, пуким случајем, спасао је један брод који је случајно наишао.

Трећи су окушали срећу студенти Сан Франциска, решени да у свему копирају „Кон-Тики“. Делмично су у томе и успели: њихов сплав је по спољашности лично на „Кон-Тики“. Али су начинили једну озбиљну грешку: уместо баластних стабала, употребљивали су једва, због чега је њихов сплав био знатно тежи. То се показало и при самој вожњи: већ у почетку, њихов сплав је почео „дубоко да гази“, та-

ко испловила је на обалама Велике Британије.

Септембра 1956 године четвори млади Пољаци почела су да граде сплав за прелазак Балтичког Мора, што није претстављало велики пут. Али док је Хејердал тврдио да се сплавом може пловити само правцима којима дувају ветрови и теку морске струје, млади Пољаци су тврдили супротно. И они су 28 августа на свом сплаву „Норд“ кренули на пут из луке Лебе, а већ после дванаест дана напорног пута, пристали у луку Визбо, на обали шведског острва Готланда.

И следеће године је светска штампа забележила један подвиг: на сплав „Тахити Нуи“ под вођством још једног мор-

Решила змија да живи поштено. — Никад више ниједног зеца нећу прогутати без законске основе. — зарекла се она.

О својој одлуци зеца је лично обавестила.

— Слушај, Дугоухи, што ћу ти рећи. Од данас живим по закону. Ако убудуће без куцања и твоје дозволе уђем у твој дом, имаш право да ми поднесеш жалбу. Је ли ти разумео?

— Наравно, — одговори јој зец.

Ко зна, можда се она руководила најбољим намерама...

— Како ли ће се зец понашати кад га не будем више нападала? — размисљала је змија. Њој се чинило да зец баш није много поверљив према њеном обећању. Право говорени сумњала је да ће он тако одједном да савлада своје неповерење према њој.

И змија реши да оде и провери.

Намерно не покуцавши на

ЗМИЈА И ЗЕЦ

(кинеска народна прича)

врата, увукла се у јазбину и појела једног зеца. Затим је изишла, села на праг и стала да чека зеца да донесе жалбу.

Дуго је тако седела, а зец никако да изиђе. Са свакима минутом њен бес је постајао

све већи. На крају она се издржа, поново се без куцања увуче у његову кућу и агроби га.

— Зашто се не придржаваш закона? — упита га.

— Каквих закона и због чега ви тражите да их се придржавам, госпођо?

— Како си смео да се не жалити?

— Госпођо, ви сте упали у моју кућу и прогутали ми зеца, а сад се појављујете као судија. Кажите, коме суду да се жалим? — запита зец док му се длака тресла од страха.

— Ш... ш... ш... засикта змија, и бесна прогута зеца.

После овога змија је објавила званично саопштење:

„Овога пута нисам убила зеца као што сам раније чинила, већ само да бих га казнила по закону“.

Не веруј змији!

ЗА КУПАЧЕ

Статистички подаци показали су да међу дављеницима има више пливача него непливача.

Бављење у води само по себи изазива извесне поремећаје у нашем организму који доводе до губљења свести. Већина људи се не дави услед испрљаности, већ због нагле промене температуре тела, која изазива несвестицу после чега се тело спушта на дно као да је од олова.

Кад се налазимо у води чија је температура 16 или 18 степени ми цвокоћемо, а кад лежимо на плажи на исто толикој температури ваздуха не осећамо хладноћу. Значи да вода кад смо у њој буквално прождире наше калорије, док ваздух узима мање топлоте.

Људи-жабе облаче одела од каучука зато што устајају ваздух који се налази између њиховог тела и гњурачког костама служи као изолатор од спољне хладноће. Слично је и са костимом за купање од чисте вуне. Он задржава ситишће честице воде између финих вунених влакана и тако вода не додирuje тело. Пуније особе отпорније су на хладноћу од мршавих зато што их штити масно ткиво. Најбољи пливачи на дуге стазе, већином су пуни људи.

Кад смо у води, тело губи калорије чак и када мирује, а када пливамо оне нестају огромном брзином. Ко за време купања осети језу или му зуби цвокоћу нека одмах изи-

ђе на обалу, јер су то сасвим сигурна звона на узбуну.

Температура здравог човека и лети и зими је константна до 37 Целзијусових, јер њу регулишу физиолошки механизми који повлађују односно смањују производњу топлоте. Зими, или уопште када је хлад-

но, па тако и када се улази у хладну воду, организам прети опасност да се прехлади. Али тада ступа у дејство механизам одбране. Нервни систем појачава напетост — тонус мишића који постају чвршћи јер кроз њих почиње да притиче брже крв услед чега се ствара потребна топлота. Ако ово није довољно настаје дрхтање, покрети су још бржи што изазива и бржу производњу топлоте. Међутим ако је улазак у хладну воду нагао нема времена да читав тај апарат ступи у дејство.

За време летњих врућина ови процеси су супротни карактера. Да се температура тела не би подигла преко нормалне, нервни систем смањује тонус мишића а тиме и топлоту. Тада су мишићи мекани и млитави и људи се често жале да су преморени јер се смањују и интелектуални процеси.

Ако само успоравање физиолошких функција није довољно да регулише температуру онда долази до знојења. Према познатом физичком закону — подлога са које се врши испаравање сама се хлади — и човекова кожа постаје хладнија од знојења што опет утиче да се и крв под њом освежава и таква разлика по организму. Кад из човека испари литар зноја значи да је изгубио 540 калорија. Да би се и лети одржала и физичка и духовна свежина као најфикаснијем средству прибегава се купању у мору или реци. Али ту треба бити опрезан да се не би пријатан осећај претворило у незгод јер претерано хладна вода изазива надражај нерва који управља радом срца па ако је он сувише јак може да дође и до моменталног престанка његовог рада.

ЈЕДНА ГОДИНА

Мало има напредних личности, које су, нарочито у оном старијем раздобљу, толико биле прогоњене и толико страдале као Васа Пелагић. Ма у којој земљи боравио, он је за власт свуда био само човек „без одређеног пасоша“. Изложен је порузи и смењу чак и у књижевним делима. Међутим, Васа Пелагић није одустајао од својих идеја, није престајао да буде упоран социјалистички борац иако је био готово усамљен. Његова схватања нису била искристалисана, али је он усвојио опште идеале тадашњег светског радничког покрета и за њих се одлучно и упорно борио делом и пером и пред властима никада није клонуо. Био је прави борац.

Борба са „власницима“

Године 1888 он се вратио у Србију после трећег прогонства из ње. Дотадашњи његов живот је био у знаку непрекидне борбе са „власницима“ како је он називао владајуће режиме.

А његов живот је био буран: 1871 побегао је из заточења у Малој Азији, и ускоро се придружио социјалистичкој групи Светозара Марковића. Учествовао је у раду Уједињене омладине српске, у Босанско-херцеговачком устанку 1875 године, живео је у емиграцији у Швајцарској, борио се и свуда био први. Због својих списа, у којима је отворено износио мисли о постојећем поретку, из Србије је био протеран 1881, оне године када је Мита Ценић за-

вршио своје дуго тамновање и тражио сараднике који ће наставити дело Светозара Марковића.

Ни целу годину још није био провео у Србији, а власти су га опет протерале. Пуних шест година потом он је кас политички изгнаник живео у Румунији и Бугарској. А када се вратио у Србију, и почео да објављује своје списе, на њега су се обориле све постојеће власти у земљи. Међутим, баш тада је наступила најплоднија његова делатност, али већ 1890 у лето он је поново протеран из Србије, и то у Бугарску, с мотивацијом да није нијачи поданик, да се користи многим пасошима и да Србија није дужна да се за њега брине кад онемоћа.

Под притиском јавног мишљења и једне интерпелације у Народној скупштини крајем марта 1891 године Васа Пелагић је допуштено да се врати у Србију. И он је дошао уздему коју је толико волео. А властодршци, да би га „наградиле“ за љубав и његов рад на „бољитку српског и

ИЗ ЖИВОТА

подвучена под параграфе јер се и у овој књизи говори о краљевима „рђавиштинама“ и тежи „да се Краљевина Србија претвори у најјестивији облик владавине, као што је то учињено код више народа што би Србији и српству хиљаду пута више дало славе и поноса а у каси народној и државној уштеде и привреде“.

На основу таквог реферата управник Вароши Београда наредио је да се одмах књига Васа Пелагића забрани, и решење о томе поднето је писцу.

Пошто је већ подуже побелевао, о чему сведочи и једно лекарско уверење, — patio је од несанице, хватала га је невестица, а главобоља није престајала, — молио је да му се одгоди суђење и за раније кривнице, јер у „таквом стању нити могу пристати суду — у постељи сам, нити бих могао дати одбрану, јер сам од невестице расејан“.

А на акту, који му је донео писар из управе вароши, он је написао својом руком:

вео је под одговарајући параграф.

Суд науке и морала

Позвали су га зато у управу вароши да се „поближе“ изјасни о овој својој изјави. Био је болестан и није могао да дође, али у писменој изјави није одустао од оне раније. Уствари, он ју је само проширио и упутио многе горке речи властодршцима, који ће једног дана ипак доћи пред суд „науке и морала“, а извршио се ако је својом изјавом увредио „машине рђавих закона“. Да буде иронија већа писар, који је нарочито голио Васа Пелагића, био је један од потомака чувеног јунака из Првог устанка Узун-Мирка.

Због ове своје изјаве Васа Пелагић је био осуђен на петнаест дана затвора, а суђење због брошуре одложено је за јесен, јер је Србија била тада у изборној грозници. Народ је у Радничком округу кандидовао и Васа Пелагића за народног посланика, а и у Бајиној Башти су му понудили кандидатуру.

Због овога је он за режим постајао све опаснији и радикали су настојали да га се одлободу. Недељу дана пред саме изборе, 7 септембра 1890, изненада му је уручена пресуда теразиског кварта којом се протерава из Србије у Бугарску, јер је страни поданик и непожељан у Србији. Тако је Васа Пелагић стражарно спроведен до бугарске границе и на „ревер“ предат бугарским властима.

Међутим, његове последње две књиге штампане у Београду полиција није успела потпуно да заплене. Неке примерке је успео да растури и сам Пелагић, а око стотину и Јаша Продановић, који је тада био студент филозофије на Великој школи.

Васа Пелагића

свих других народа“. натоварили су му под старост четри године заточења у пожарачкој тамници, где је и умро почетком фебруара 1899 године „од старачке изнемоглости“ — како каже званична осмртница. Васа Пелагић је умро у 62 години живота, не од старости, већ од мука и тешког живота часног и у-

порног борца за права радних људи.

Брошура је одмах заплена

Крајем 1889 у Београду је изишла његова брошура „Народна права или наше народне потребе“. Власти су одмах донеле одлуку да је заплена јер наноси увреду не само владајућим властима, него и Народној скупштини и професорима тадање Велике школе, а осим тога буди „јавно дражење на непокорност“. У акту, упућеном у управу београдске вароши и одатле послатом варошком суду, наведени су сви пасуси из Пелагићеве брошуре који га терете као „смућалица“, непријатеља „постојеће династије“ и „садашњег реда у земљи“. Нарочито су подвучене речи које се односе на краља Александра Обреновића и његовог оца краља Милана. А то је, уствари, и био прави повод да се заплене ова Пелагићева брошура. У њој је писац изобличио двор и оба краља, која је Србија морала да издржава. „Краљ и његов дом не плаћа никаквог данка, мада он и његов дом кошта годишње преко 2 милиона динара ову нашу малу Србију“.

Саслушавани су сви они у које се сумњало да су се додали ове књиге и да је можда крију код себе. Вршени су претреси по становима. Примерке које је полиција пронашла, покулени су и јавно спаљени на Славији.

Тада је Србија имала радикалску владу, где су седели они исти људи који су изникли из покрета Светозара Марковића, али се због власти и положаја одрекли некадашњих својих идеја и части. Васа Пелагић је и на њих ударно, али се тешко осведочио шта значи десница „пријатеља“.

У годину 1890 ушао је с једном својом заплешеном брошуром и са „три кривична дела“. Тек што је изишао из затвора досуђеног због ове брошуре, а из штампе је изишла и друга под насловом „Дужности владе и власти или које су владе и власти заслужне и честите“.

„Опасна места“

Полициске власти су поново имале пуне руке посла. Пронађена су „опасна места“.

Коловоз од траве бољи од асфалтног и бетонског

Канадски инжењер Амис недавно је приказао свој нови изум: коловоз од траве. Неколико мањих канадских општина одмах је прихватило ово и први постигнути резултати превазишли су очекивања.

За изградњу таквог коловоза употребљавала се пресована морска трава са дна Атлантског Океана. Она се прво импрегнира уљима од асфалтне смоле и смолем од четинара тако да се добијају блокови од 52 x 35 дебели 15 сантимет-

тара. Коловози направљени од травних плоча су знатно еластичнији не само од бетонских већ и од асфалтних, мање се троше од њих, врућина и хладноћа немају готово никаквог утицаја на њихово скупљање и ширење, а што је најважније они упијају звуке тако да се не чује ни када пролазе највећи трактори и камиони. Чак и у градовима са најјачим саобраћајем сматра се да неће попустити де-

„Потписујем и овај варварски чин којим се и друга моја књига забрањује и надам се у свесније потомство да ће гониоце презрети а књигу штампати у 100.000 егземплара“.

Писар, као да је једва дочекао ово, реферисао је своје старешини одмах и заједно са њим изјаву оценио као нови кривични преступ и под-

Амунов храм у Египћу

Амунов храм, који је изградио Размес II (владао од 1292 до 1225 пре наше ере), у Ел Карнаку у Египћу, највећа је грађевина са стубовима коју је икада човек саградио. Хол — огромна просторија са стубовима који држе кров, могла би лако да „прогута“ париску катедралу Нотр Дам. Грађење храма трајало је две хиљаде година.

На висини од 2850 метара

Једна од најнеобичнијих железничких пруга на свету је свакако она која се „веру“ планинама Еквадора. Почиње од дучког града Гвајакил који се налази на 90 метара надморске висине да би после 360 километара пута доспела до главног града државе Еквадор — Кунто на 2850 метара високо!

КАО ДА НЕМА ГРАНИЦА

Док се већина старих људи одмара у наслоњачама, 99-огодишњи Док Вајток, из Солт Леик Ситија у Америци, изводи изврсне фигуре на ролушама. Изгледа да му је једино жао што му се не пружа прилика да се такмичи с неким од својих вршњака.

ЊЕМУ ЈЕ ДОБРО

Једнога дана док су Тито Гоби и Бењамино Ђиљи ручали у једном малом провинцијском ресторану у Италији, зачули су неки непознати глас како пева.

— Леп глас, — рече Гоби.
— Тенор, као што је овај врло је редак, — потврди Ђиљи.

Кад су изашли на улицу видели су да је певач један сироти продавац са пуном корпом поморанџи у рукама.
— Злочин је да кварим свој глас, — рече му Ђиљи.
— Дођи у Рим, — додаде Гоби, — ми ћемо те о нашем трошку упутити добром професору.
— А због чега? — упита непознати.
— Ех! — рече Гоби, — па да би певао у Опери!
А Ђиљи додаде:
— Онда ћеш путовати, бићеш богат, срећан...
Младић је један тренутак размишљао па одговори:
— Срећан! — и окрећући се Ђиљију упита: — А да ли сте ви срећни?
— Да... кад певам, — рече Ђиљи.
— И ја такође, али ја већ певам.

На поларном подручју

Недавно је сграђен далековод са напоном од 200 хиљада волти између једног места на реци Кеми у Финској и места Каликсом који се налази северно од поларног круга у Шведској. Овај далековод повезује финску електричну мрежу са оном у Шведској и Данској. Сам далековод, дуг преко сто километара, има пропусну моћ од 150.000 киловат-часова и може да снабдева електричном енергијом насеља са 400 хиљада становника.

НЕПОСЛУШНО МАЧЕ

Американка Понс случајно је наишла баш у тренутку када је њена мачка Ма шчепала непослушну — кога јој је подметнула једна дивља мачка — донела га до ивице прозора и „запретила“ му да ће га бацити ако се и даље буде дерао. Када је Ма спазила господарицу вратила се на своје место а и непослушно маче, из страха од казне, умукнуло је.

У последње време све чешће се чују приче о тајанственом становнику планинских баруштина у базену реке Конго. Познати белгиски зоолог Ајвелманс претпоставља да је то нека врста диносаура — животиње која је, како се сматра, изумрла још у геолошком периоду названом креда. Овде доносимо скраћени извештај немачког истраживача Африке Карлхајнца Петголда о његовом сусрету у афричким шумама са овим „живим фосилом“.

Све чешће дознајемо за постојање животиња које досад нису биле познате или су сматране изумрлим. И стварно, неке од њих налазе се пред опасношћу потпуног изумирања. Такве се животиње не могу видети по зоолошким вртovima, јер оне обично живе у тешко приступачним крајевима и, упркос високим наградама, само мали број ловаца успева да их ухвати живе.

Из давних времена потичу прва сведочанства о једној таквој животињи коју у неким путописима по Африци називају „кениским воденим лавом“. Познати афрички истраживач Шомбрук такође пише о њој, додуже само на основу исказа домородца, који су му причали да је то велика животиња, да напада чак и нилске коње и да их у борби побеђује.

Када сам путовао по Централној Африци, Пигмеји који живе у базену реке Конга, причали су ми о некој тајанственој животињи планинске мочварне области Уеле, која се

МАБО-МАБО-АБА

храни барским растињем. Уколико се наша експедиција приближавала Уелу, утолико су приче о овој животињи, коју у том крају називају „мабо-мабо-аба“, постајале многобројније. Доморци су ми говорили да има неспретно тело, да јој се дуги врат закривљава махом главом као у жирафе, и да је покривена мрком длаком. Пре педесет година животиња је снала једно огромно јаје које је десет до петнаест пута било веће од његовог. Из њега се после неколико седмица излетело младунче.

Одлучио сам да по сваку цену видим то загонетно биће. Једном смо наишли на његов траг. Био је то отисак ноге који је у пречнику имао три четвртине метра.

У исцрпљујућем тражењу прошле су три седмице. Најзад, једне лепе ноћи наш во-

дич — стари, искусни довац из племена пигмеја — пробудио ме је речима:

— Слушај, бвана, пева мабо-мабо-аба!

Напрегнуто смо ослушкивали у појној ташини. И заиста, над мочваром су се разлегли резговити звуци, као да трубе десетине труба. Два-три тона смењивали су се наизменично, као у песми. „Певање“ је трајало неколико минута. Затим минут тишине. А онда... онда је однекле издалека стигао одговор, или је то био сакривен ехо, који је одзвањао од црних планинских огранка и каменних стена.

Сместа, не чекајући зору, кренули смо на пут. Певање кроз клисуре, кроз шуме дијана и непроходне честаре, било је тешко и заморно. Тек после неколико часова, кад је већ свануло, стигли смо на висораван. Притајивши се у шип-

ражју, посматрали смо удаљено планинско блатиште иза кога се дизао нов планински ланац. Чудни звуци трубе нису престајали. Сада, кад су нам се приближавали, сумње више није могло бити: то није био одјек. Изненада, кроз јутарњу маглу која је висила над мочваром, угледали смо оно што смо толико дуго тражили... „Оно“ је стајало на кратким, незграпним ногама, ударајући дебелим репом по земљи. Дугачки врат завршавао се малом, елегантном главом, црвенкастомрпо крано сајало се у јутарњој магли. Рикање животиње потсећало је сада на тресак грома или звуке великих оргуља. Када је рикање замукло, настала је таква мртва тишина као да је читаву природу зауставио дах. Само је наш водич гласом пуним страхопоштовања прошаптао: — Мабо-мабо-аба...

Према једном извештају месних власти у области Уеле живи девет оваквих животиња које становници сматрају црновским варањима.

Британски музеј у Лондону једини је у свету који има делове скелета и неколико фотографија снимљених последњих година, и то из хеликоптера.

Многи сматрају да су приче о тајанственој животињи заиста само — приче. Али, онај ко је видео „мабо-мабо-аба“, како подиже своју малу главу на готово петнаест метара изнад земље да би над баруштином отрубио своју песму, тај верује да у дубоким скровиштима афричких шума човека очекују још многи непредвиђени сусрети.

WALT DISNEY'S ПРИЧА О ЧУПАВКУ

НАСТАВИТЕ СЕ

Овде се ствара СМЕХ!

Уместо имена, на визиткарти Виктора Фрателинија је његова фотографија а на полеђини само две речи:

„Кућа смеха“.

Пут до ње је лако пронаћи. Сваки пролазник је зна и упутиће вас тачно: „То је тамо горе, на брежуљку, близу оних великих кућа. Из даљине се виде три главе...“

Заста, три лика у рељефу на фасади: оснивачи Фрателиније „династије“ чувају породично огњиште.

Најпознатији од њихових потомака отвори врата своје библиотеке, велике удобне собе са високом таваницом и зидовима прекривеним сликама, портретима, огласима и циркуским програмима.

— Ја сам Виктор, син Пола Фрателинија који је, поред мојих стричева Франсоа и Алберта — једини живи члан данас, стар 72 године, — донео славу нашој породици. Тачније, нашем племену. Јер, сада нас има много — десет, петнаест можда и више: клонови, циркуски уметници, певачи, музичари. Моја ћерка је почела каријеру као жонглерка, сада је већ позната певачица. Мој син, сада у петнаестој години, сања само о музици. А ја сам почео од шесте године! Не бих могао замислити да се више не појављујем на арени, да не правим лажне и забављам гледаоце.

— Када ми испадне шшир у арени, увек сам сигуран да ће гомила деце пожурити да га агроби. У гужви увек зарадим ударац ногом у тур! А шшир је већ одавно растрган!

— Ви га често мењате?

— Готово за сваку претставу. Уосталом, ми их имамо по неколико у нашем коферу. У клоану, познатом већ дуго времена под надимком „Глупи Август“, мој отац и стричеви су овековечили три различита типа: „интелигентног“, „бујног“ вахарског лажријаша и озбиљног коректног и удешеног.

Костими ових клонова су веома скупи — од осамдесет до сто двадесет хиљада франака. Осим тога, разни реквизити одузимају много — пар прекомерно великих шипела стаје 25.000 франака, а и други помоћни предмети морају да се нарочито праве: шупљих чекњи са жабицом, огромни кишобран, мали кишобран као дечји штапић, зуб велики као глава, картоноско црсто и друго... А шта да вам кажем о мојој крави! Коштала ме је 120.000 франака. То је моја верна пријатељица. Већ више година прати ме на свим путовањима.

— Крвава, кажете?

Уметник се насмеја:

— Па да, моја кожна крвава глава! Ви знате да то публици много воли. Исто ко-

лико и живог зеча, лажни нос и друге ситнице.

— Клови, поред тога што треба да има разноврсне костиме, мора да буде и добар музичар, акробата, јахач, мафионичар, играч и занесенак, — каже Виктор, Фрателини, Шегртовање почиње рано. Мој стриц Алберт се појавио већ у четвртој години. Шћунурен у једном огромном картоноском нојевом јајету, он је морао, у одређеном тренутку да покрене јаје копрцајући се унутра. Но, једне вечери јаје остане непокретно. Мој деда, бесан због неуспеле тачке одјурџи да види шта је, Мали Алберт је у јајету спавао мирно као да се налазио у својој постелји!

Једног дана су три Фрателинија изводила мафионичарски програм. Требало је да један од њих, затворен и заведен у једном ковчегу, изиђе брзо из њега. Но ковчег, остављен дуго времена у једном влажном склоништу, био је упропашћен и лажна дашчица се отвори пре времена издајући гледаоцима тајну ове вештине. Нашли су се у неприлици. А прасак смеха се заорно у гледалишту: сви су поверовали да су клонови направили неку пародију на ту вештину.

Циркус кроз године

У 6 веку су већ познати „људи који забављају публику“: дресери животиња.

Кинези из времена Минга окупљали су се на улици око

извођача вештина, а римски конзули су на плочицама од слонове кости објављивали програм забава приликом светковина када су долазили на власт.

После дресера животиња појавили су се јахачи, акробате, трапезисти и мафионичари.

Прва клоновска вештина датира из доба Ренесансе. У Италији су „комедијашци“ ишли од села до села и увесељавали становнике.

Традиција се сачувала, али први „комплетни“ циркуси са ареном, уметницима, менаџеријом и правим програмом са одређеним трајањем, води порекло са краја 18. века.

Такву трупу организовао је Филип Ашли у Лондону где

је приказивао јахачке тачке, мајсторије снаге и вештине, мистичне кинеске хокупокусе. Његова трупа стигла је и у Париз 1772 године. Директор се тада настанио у претоници и „Енглески циркус“ је постављен на углу улица у предграђу Темпл.

У ову трупу ушао је 1788 године дресер животиња Франкони, Француз италијанског порекла који потпуно обнавља циркуску уметност. Доцније он управља и Енглеским циркусом.

Трупе које су ишле од места до места родиле су се у Америци, одакле стижу до Велике Британије и Француске. Тако настају чувени циркуси Барнум, Пандер, Буглион, Амар и најзад Фрателини.

Номадска породица

— Мој деда, — прича Виктор Фрателини, рођен је у Флоранси, у имућној породици 1842 године. Врло рано се заинтересовао за клоновске трикове, али почиње да учи медицину, бори се под Гарибалдијевом заставом. Био је затвореник. Ту, да би утукла досаду, импровизира кловијакробату. И то остаје читавог свог живота.

Све земље света виделе су претставе Густава Фрателинија: Италија, Египат, Северна Америка, Белгија, Пољска, Русија, Немачка и најзад Француска, у којој се породица настанила. Њихова три сина су наследила клоновску уметност оца а такође и наклоност према номадском животу.

Једног дана, у Русији, читава породица је заузела своја места у возу и изненада, мој отац који је стајао на прозору зачу како неко пита вођу композиције:

— Да ли су у вашем возу циркуски уметници?

Сви се шћунурише мислећи да ће њихово путовање неко да прекине. Али у тренутку кад је контролор пролазио поред вагона Алберт кини:

— Ви сте Фрателинијеви?

— изненади се он.

— Да, — потврди отац.

Испоставило се да управник области жели да приреди једну приватну претставу.

Под шатром

Раније је породица живела под „шатром“.

Потребно је било два до три часа да се монтира и демонтира један шатор од 4.000 места.

Конвој је бројао 80 кола са материјалом, менаџеријом, покретном кухињом, лежњицама за артисте и тридесетак техничара и радника.

Пошто увек има незадовољника, они су се понекад размештали међу гледаоце — да се смеју. Јер то је врло важно, како због утиска тако и због прихода! Због овога су обично у циркусима жене разводнице.

Један гледалац ми је рекао да је дуго времена веровао да циркуси одлећу. Јер зачас настану, као што се и појаве. До касно увече је био на претстави а ујутру рано већ ни чега није било на пољу.

Публика је за нас све. Ми смо због ње ту. Она нас надахњује својим плеском. Нарочито младеж када игра, више, лупа ногама и пева.

Нови циновски радиотелескоп

Астрономско удружење и Француска академија наука граде циновски радиотелескоп. У поређењу са њим садашњи британски радиотелескоп који је смагран као највећи у свету, биће прави патуљак. Његова антена ће имати 300 метара у пречнику, док ће телескоп бити висок 30 метара и лежаће на бетонском постољу.

За разлику од сличних уређаја овај радиотелескоп може да служи и као радар. Због тога се у његовој близини гради и велика емисиона антена. Овај радиотелескоп треба научницима да омогући откривање неких досад слабо испитаних радиоталаса у васнони.

СПОРАЗУМ

„Далматинац“, позната раса белог пса с црним пегама, спада међу оне које се најлакше прилагођавају. На овој слици поред њега је и паракир, мали бели папагај с дугачким репом. Њихово пријатељство не потиче одавно али је веома чврсто.

Папагај се преко целог дана игра с „Далматинцем“. Долази, наравно, и до жучних обрачуна када папагај прекорачи границе пристojности и почне да кљуца свог пријатеља. У таквим моментима његова крила су му једино „одбранбено оружје“.

ПАУК У ЛЕГЕНДИ, ИСТОРИЈИ И НАУЦИ

Паук живи на земљи, како неки стручњаци мисле, већ 300 милиона година и о њему су људи испрели готово исто толико легенди колико су они за то време изаткали мрежа.

Људи преисториског доба, Римљани, научници Ренесансе па чак и учени лекари XIX века употребљавали су пауке и њихове мреже за лечење. Очекујући оздрављење људи су их јели, трљали их о тело, живе стављали у ране и низали око врата. Вековима се веровало да пауци лече грозницу, ране, богиње, костобољу, жутицу, заушке, велики кашаљ и друге болести.

Становници Сијама су јели пауке да би повећали количину протеина у својој оскудној исхрани а власти на Целебусу су помоћу паукова покушавале да лече клептомане. У многим европским земљама сељаци још и сада употребљавају паукове мреже да зауставе крволиштење, док је један кубански лекар писао недавно да је у Хаваји знатно смањена смртност деце захваљујући новом пропису који забрањује да се паукова мрежа ставља на пупак новорођенчета.

Мада су пауци често били предмет сујеверја поуздано се ипак зна да се они одликују и многим стварно корисним својствима.

Већина паукова има осам очију поређаних у два или три реда. Осам ногу им је састављено из 36 зглавкова а њихо-

ва уста су наоружана као ножевима оштрим зубима које заривају у месо жртве убригвајући јој истовремено отров. У свету укупно постоји 75.000 познатих врста паукова али је само 12 опасно по људски живот. Упркос многим причама ујед злогласног паука тарантеле који може достићи дужину од 25 сантиметара није опаснији од уједа осе. У Италији неке породице их гаје као домаће животиње. Ни пау-

цајући кроз стотине сибушних, невидљивих цевчица танке млазеве гумасте течности из својих жлезда. Сви ти млазеви сједињују се у једно свиласто влакно дебело само део милиметра! Било би потребно стотину таквих влакана да би се добила нит дебела као влас косе.

Пауци су највештији алпинисти — као уже им служи влакно, једним својим крајем причвршћено за неки предмет, ко-

ја, као заштиту за младунце и неку врсту апарата за летење. Да би изаткао једну мрежу паук цело после подне „ради“. Има паукова који у току свог живота изаткају преко 3600 метара влакна!

Пауци су чудесни подводници рониоци. Има их који изнад површине воде направе ослонац на стабљини какве водене биљке и сифу низ њу до дна где изаткају неку врсту шатора. Затим се попуно поново до површине да у своје длакаво тело упију резерве ваздуха и поново зароне остављајући ваздух у свом подводном шатору. Тако заштићени од непријатеља пауци ту носе јаја и гаје младунце.

У Француској је пре рата постојала необична фабрика, уствари одгајалиште паукова чији су конци коришћени за прављење чарапа и рукавица одличног квалитета. Ова необична индустрија се није исплатила јер пауци прождиру једни друге тако да су се морали одгајивати у посебним сандучицима.

Данас се пауци често употребљавају у експерименталној медицини за испитивање неких дрога на централни нервни систем. Ако се пауку да кофеин он тка мрежу хаотично, у свим правцима; ако добије анфетамин његова мрежа се таласасто простире у издуженом облику; под утицајем марихуане „заборави“ да изатка спољни део спирале, а ако прими лизергичну киселину његова мрежа претставља право савршенство тачке вештине. Пауци којима се да секретарија душевних болесника ткају мреже чудних изгледа.

Паукова влакна данас се највише употребљавају за прављење неких оптичких инструмената.

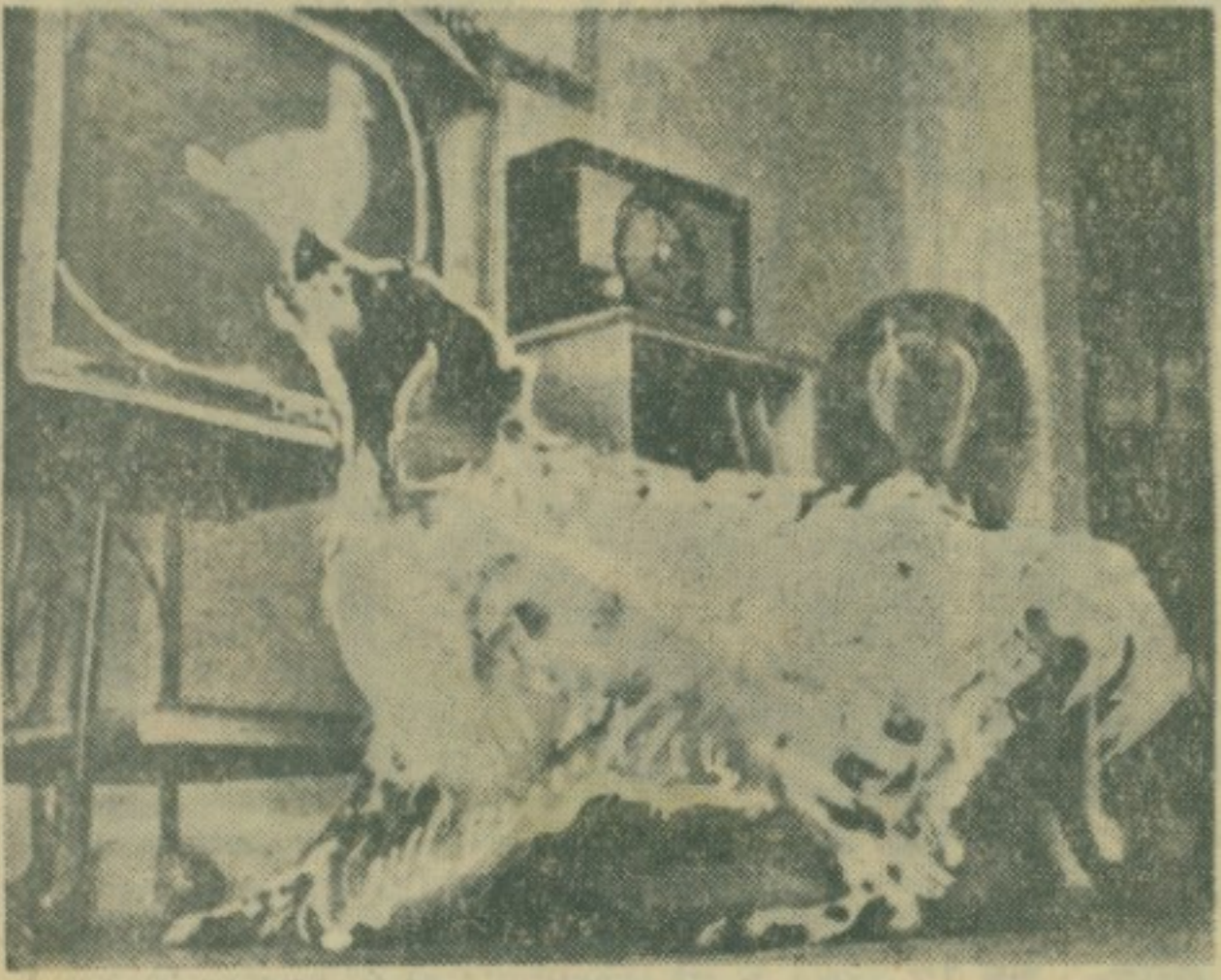

ци познати под именом „црне удовице“ (Latrodectes) нису опасни по живот.

Влакно паукове мреже јаче је од челичног влакна исте дебљине. Инсект га прави шпри-

ПАС И ТЕЛЕВИЗИЈА

Снимак је начињен у Енглеској где има 15 милиона телевизиских претплатника и... овај пас, Углавном, пси и мачке не могу да прате слике на филмском или телевизиском плат-

ну, али овај енглески сетер привукао је пажњу лодонских зоолога. Чим се на пројектору појави каква птица илч друга животиња, он прилази телевизор и лаје.

БЕКСТВО

схватио ништа, а онда одједном осети како му крв поче брже да струји, али то није био страх.

Прва мисао је била да беже, али када Луј ухвати кваку, зачу се звук кола која се нагло зауставише пред кућом. Залупише се врата. Бат корачка испуни степениште. Гестапо је стигао.

Обоје се брзо вратише у собу и угасише светлост. Луј се сети да у кухињи постоји балкон поред кога је некада пролазио теретни лифт за угаљ. Ухвати Жану за руку и повуче је преко собе.

У неколико речи објасни јој да им је једини спас да се некако спусте до спрата ниже и покушају да уђу у туђу кухињу.

Спуштање је због неколико попречних гвоздених шипки било лакше него што је замишљао и они се зачас набоше на тераси доњег спрата. Унутра је био мрак. Луј притисну крило прозора и оно се отвори. Што је могуће тише убоше у кухињу.

Кратак и брз преглед стана показа да осим двоје мале деце која су ставала нема никога више. Жану му шапатам рече да и отац и мајка раде у

ноћној смени неке фабрике. Са степеништа су се чули гласови — дозивали су се на немачком. Пошто су нашли празан стан горе било је више него сигурно да ће претржити целу кућу.

Постојала је једина могућност да се некако спасу — да остану где су и да се понашају као родитељи деце јер њих Немци свакако нису знали.

— Брзо, упалите светлост, — рече Луј скидајући капут и заврћући руке од кошуље.

Док је Жану узимала из ормана пењоар он зграби са стола новине и извади се на кауч. На столу се остарили и један тањир са остацима неког јела који је Жану нашла у кухињи. Намах се начини породична атмосфера. У тренутку када је zazvonilo на вратима једно дете поче да плаче. Они се само немо погледаше, а онда Луј крену ка улазу да отвори.

Соба се зачас испуни униформама, а Лују застала дах када међу њима угледа једног чичку са палучама на ногама.

„Готово је, помисли, то мора да је најстојнији зграде“. Како је девојчица у колеџи све више плакала већ сасвим разбуђена, Жану приђе кревету седе на њега и поче да је љуљка и милује по глави. Дете је било мало али је ипак могло да препозна да му ово није мајка.

Настојник се прогурла поред

немачког официра који је завиривао свуда и приђе Лују. — Здраво, Жак, — рече гласом као да га познаје годинама. Извините што сметамо и што ће госпођа Рамен морати поново да успављује малу, али господи траже ону вашу сусетку са трећег спрата.

Луј у првом тренутку није могао да верује својим ушима и тек када га најстојнији пријатељски потапша по рамену и притом мало ћушну он схвати да овај човек покушава да их спасе.

Један од Немаца прође још једном кроз све собе, још једном погледа изгужване новине на каучу и јело на столу а онда, пошто мала поче да се дере, кратко салутира и заједно са својим људима и најстојником изиђе из стана.

Све се то одиграло тако бр-

зо да ни Луј ни Жану у првом тренутку нису могли да поверују да су спасени.

Немци су претресали кућу пун сат, а затим се зачуше по ново мотори аутомобила и звук им се изгуби негде низ улицу. Ноћ је била опет тиха као и нешто раније када је Луј долазио на овај састанак.

Изађавши из стана они се тихо спустише низ степенице до сутерена у коме се налазио најстојнијев стан. Старац као да их је чекао јер чим стигоше до врата отвори и увуче их у своју собу. Луј покуша некако да му се захвали али старчић само одмахну својом кошућавом руком и објасни им да кроз подрум зграде који је у вези са суседном кућом могу ујутру да изиђу на улицу са друге стране блока.

НОВИ СВЕТИОНИК

Пловидба поред обала Индијског Полуострва је веома опасна због немирног мора, тако да несреће нису ретке. Да би се некако помогло бродовима отпочело је грађење великог светлионика. На његовом врху од 60 метара налазиће се рефлектори приметни са даљине од сто километара, а такође и радарска станица која ће помагати бродовима да се лакше оријентишу.

У доњем делу светлионика биће подигнута електрична централа и уређаји за пречишћавање морске воде, као и складиште за храну.

УНОЋ

Велики часовник на згради где је био клуб немачких официра избио је три пута. Остало је још 15 минута до десет часова — полицијског часа. Ретки цивили журили су кућама. С времена на време би понеки немачки аутомобил са малим плавим фаровима промакао и губио се низ улицу која је водила ка реци.

Луј Сарен је журно корачао покушавајући да у мраку распозна места поред којих је пролазио. Иако је добро знао пут тешко је било, овако ноћу, да стигне до њега брзо. Није желео да га полицијски час затекне на улици, мада немачке патроле у овом граду нису биле, у то доба, тако активне. Документи и новац које је носио морали су неизоставно стигли до места Б одакле је требало да буду расподељени по целом сектору. Од тога је зависило даље правилно функционисање Покрета отпора у целом овом крају који је по свему судећи требало ускоро да постане врло важан.

Ово није било први пут да млади учитељ носи овако поверљив и опасан пакет али ипак све то и није било тако ризично као што би неко са стране мислио. Обично се све свршавало добро — пошто би примио торбу или завежљај са новцем и папирима, сео би на воз, стигао до неког другог места, сасвим обично прошао кроз неколико улица и нашао одређену кућу где би пошиљку предао.

Ту би увек преноћио а сутрадан наставио пут ка другом одређишту. Разуме се да је сретао Немце али они на њега нису обраћали нарочиту пажњу и осим легитимисања никаквих непријатности никад није имао. Чинило се да мрачна машина Гестапоа спава.

Пошто је овога пута замакао иза угла куће на чијој је једној страни белом бојом била нацртана стрела за склопиште са великим словима ЛСР, он се нађе у тесној улици која се вадла због тога чинила још мрачнија него остале.

На неких стотинак метара од угла налазио се улаз у стару троспратну зграду. Камија је била откључана. Не палећи светлост он се лагано попе на последњи спрат. Стаде мало да поврати дах, а онда из цела извади кутију шибица и кресну. Пред њим су била врата којих се сећао од прошле године када је два пута долазио овамо. Приђе и закуца на угворени начин. Са друге стране се убрзо зачуше кораци и пригушени глас:

— Ко је?

После лозинке врата се отворише, и он уђе у мало претсобље. Изненађен виде да пред њим не стоји човек кога је знао већ једна млађа жена.

— Ви сте курир? — упита га тихим гласом. — Уђите у собу.

Када је сео за сто прекривен јевтиним чипканим зашрачем и када је упалио цигарету примети да стан друкчије изгледа него пре.

— Зовем се Жану, — рече она просто. Чекали смо ваш долазак.

— Овога пута доносим вам новац и лакше исправе које сте тражили преко радио везе, — одговори Луј мучећи се да својим неспретним прстима развеже чвор на канапу којим је био привезан омот.

У неком двориту отпоче да завија пас. За тренутак обоје подигоше главе да ослушну и он престаде да дрешти чвор, а онда насмејивши се гурну пакет ка њој:

— Пробајте ви, ви сте сигурно вештији.

Али не успе да заврши реченицу јер се реско звоњење телефона проломк у тихој просторији.

Жена пређе оних неколико корака до угла где се налазио апарат и диже слушалицу. Није говорила ништа, а онда на крају рече само: „Да...“ По њеном држању Луј оћизи да се нешто дешава и нагло се диже од стола.

— Ухватили су неке наше сараднике и они су нас одали. Један пријатељ јавља да сваки час могу да дођу по мене да ме ухвате. Третило би да одмах одемо одавде.

У првом тренутку Луј није

ПЕГАЗ ТРАЖИ ХИДРУ

ЦРТА А. ОИШЕР

Крајем XX века после великих постигнутих значајних успеха астронавтика се још проширила своју мору-послава је прву експедицију на Марс.

ХАЛО, ЗЕМЛЮ! ХИДРА НА 5,716 МЕТРА ИЗНАД ПОВРШИНЕ, ПРЕДАЗИМО НА ДИРЕКТНО ПИКИРАЊЕ! ТАЧКА СЛЕТАЊА ПО ПЛАНУ. ЈАВИЋЕМО СЕ ОПЕТ КАСНИЈЕ.

Специјалне радиостанице на Земљи, редовно су примале извештаје са Хидре...

ДРАГО ОДГА, МЕНИ ЈЕ ВЕОМА ЖАО ШТО ВАМ О ВАШЕМ ОЛУ НЕ МОГУ РЕКИ НИШТА НОВО. ХИДРА ЈОШ УПОРНО КУТИ.

ТО ЈЕ СТРАШНО! ЗАР ЈЕ МОГУЋЕ ДА САМ ГА ЗА УВЕК ИЗГУБИЛА!

НЕ, ТО НИКАКО. ДВИ МИ ВЕРУЈЕМО ДА ЋЕ СЕ ХИДРА ЈАВИТИ ИЛИ ВРАТИТИ НА ЗЕМЉУ О РОКУ, АКО СЕ ТО ИПАК НЕ ДОГОДИ, УПОТРЕБИЋЕМО НАЈБОЉИХ СРЕДСТВА ПОТРАЖИЋЕМО ГА САМИ!

ОПРЕМИЛИ СМО НОВУ РАКЕТУ, ПЕГАЗ, СА НАМЕРОМ ДА ЈЕ ПОШАЉЕМО У ПОТРАГУ ЗА ПРВОМ ЧЛАНОВИ ПОСАДЕ СТЕ ВИ СВИ: ПРОФ. МАРКОВ, ИНЖЕНЈЕР НИКОЛ, ТЕХНИЦАР МАРТИН И... ВИ ГОСПОДИЦЕ ЛАРС... АКО СЕ СЛАЖЕТЕ, НАРАВНО.

ОХ, ПА ТО ЈЕ ДИВНО!

ДРАГО МИ ЈЕ ШТО ВАС МОГУ ПОЗДРАВИТИ КАО ЧЛАН НАШЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ. НАДАМ СЕ ДА ЋЕТЕ НАМ ДОНЕТИ СРЕЋУ.

РАКЕТНИ БРОД ХИДРА ЈЕ УСПЕШНО ПРЕВАЛИО ПУТ ОД ОКО 54 МИЛИОНА КИЛОМЕТАРА И УСКОРО ПОСЛЕ ТОГА ДОДИРЊО ТЛЕ ЗАПОНЕТНЕ ПЛАНЕТЕ.

НЕ ВРЕДИ НИШТА! ВЕЋ ДАНИМА УЗАЛУД ПОКУШАВАМО...

ПРОСТО НЕ МОГУ ДА СХВАТИМ. ХИДРА ЈЕ СТИГЛА НЕОШТЕКЕНА! А ОНДА, ОДЈЕДНОМ, НИ ГЛАСА ВИШЕ.

4 МЕСЕЦА ПОСЛЕ НЕСТАНКА ХИДРЕ

КАКО СТЕ НИКОЛ? РОК ЈЕ ПРОШАО. А О РАКЕТИ НИ ПОМЕНА. ОЧАЈНА САМ!

БАШ ДОБРО ШТО СТЕ ДОШЛИ. ПОЋИТЕ СА МНОМ. САВЕТ ИМА ЗА ВАС ЈЕДНО ИЗНАЂЕЊЕ.

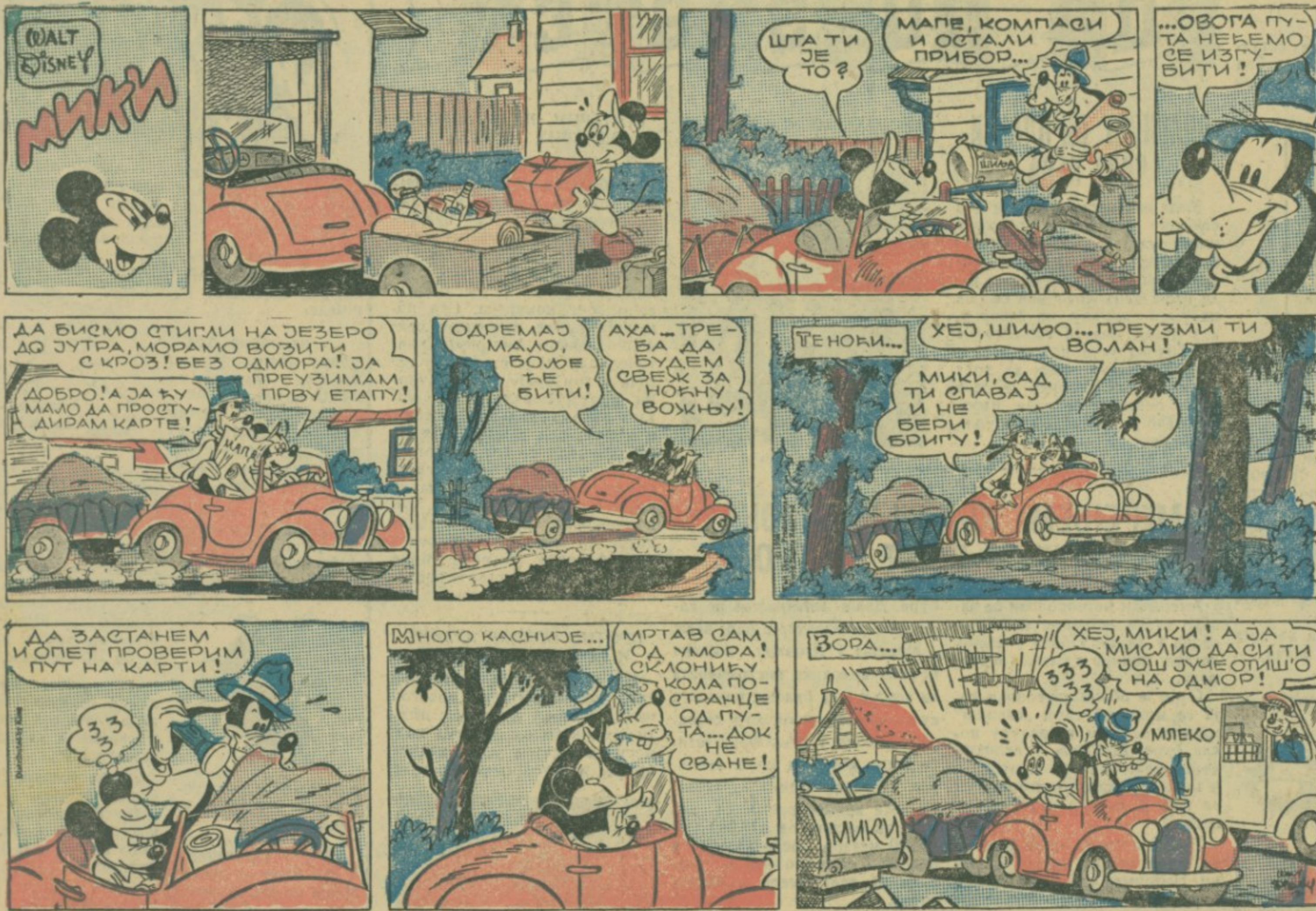

ПРИПРЕМНИ РАДОВИ ОКО ПЕГАЗА ДОШЛИ СУ У ЗАВРШНУ ФАЗУ. БРОД ЈЕ ОПРЕМАН ЗА ЛЕТ. ЧАС ПОЛАСКА ЈЕ ОДРЕЂЕН: 7 ЈУНА У 17 ЧАСОВА И 15 МИНУТА РАКЕТА ТРЕБА ДА СТАРТУЈЕ.

ПАС И ЖЕГА

Пас, иако опружен у хладовини, када је врућина стално дахће. Пошто у његовој кожи нема знојних жлезда као код човека, он је упућен да се на други начин расхлађује. Кроз отворена уста он брже дише па тако боље освежава читава површину усне дупље, језика, ждрела и самих плућа. Убразином дисањем убрзава се и избацивање сувишне топлоте из његовог загрејаног тела јер испаравају све ове површине.

МЕШОВИТИ ХОР

Шила наговорио Хорација, Перу Ждери и Понаја да дођу на концерт певачког друштва коме је и сам Шила некад припадао. Било је назначено да је хор мешовити.

Хор се није показао на вистини. Било је много замери, и Понај примети:

— Пази, овде стоји да је хор мешовит, а уствари су све сами мушкарци; нема ниједне жене.

— Ипак је то мешовит хор! — примети Хорације. — Зар ниси чуо: неки знају да певају, а неки не.

МНОГО И МАЛО

Учитељ објашњава у школи разлике у величини.

— Дакле, Гајо, да ли би сада после мога објашњења умео да ми кажеш каква је разлика између речи много и речи мало.

— На пример — одговори Гаја — једна црпа је мало за зидање куће, али је много кад падне неком на главу.

ПИТАЊА ОД ОДЈОРИ

Шта је миктерфонија?
Где се гаји бергамашка овца?
Шта је пералд?
Где се налази Ждала?
Ко је Ехо?

ОДГОВОР:

МИКТЕРФОНИЈА је говорене кроз нос, ушкање. Реч је начињена од грчких речи — миктере носдрва и фоники — наука о звуку.

БЕРГАМАШКА ОВЦА је пореклом из Италије (из долине реке По), а затим пренајде у Словенију. Јака је и велика. Даје врло мало млека али масног, а вуна јој је груба због чега се претежно прерађује за простирке.

ПЕРАЛД је легура платине и бакра с малим додатком сребра и неког другог метала. Употребљава се за прављење делова на сату.

ЖДАЛА је велико, прилично плодно и мочварно острво крај леве обале Драве. На њему живи преко хиљаду становника.

ЕХО се звала према грчкој митологији нимфа која је претворена у стену и осуђена да понавља сваку реч кад до ње допре. Од овога је после настала реч ехо у смислу одјек — глас који се враћа одбијен у неку препреку.

БАТКА О ЦАРУ САЛТАНУ!

Давно у земљи некој незнаној и далекој...

Живео је салтан-цар царства силног господари!

Зиме једне, вече једно он посети село бедно...

...да би чуо шта ко каже и да сазна ко га лаже!

Тако приђе кући једној малој, чистој, скромној- бедној...

Три девојке ту седеле крај прозора пређу преде